

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

“ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”

(відповідно до вимог ECTS)

**для студентів IV курсу факультету
підготовки кадрів для Пенсійного фонду України**

**Харків
2012**

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Пенсійне забезпечення” (відповідно до вимог ECTS) для студентів IV курсу факультету підготовки кадрів для Пенсійного фонду України / уклад.: В.В. Жернаков, І.А. Ветухова, А.О. Мовчан, Н.М. Швець. – Х. : Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 77 с.

У к л а д а ч і : В.В. Жернаков,
І.А. Ветухова,
А.О. Мовчан,
Н.М. Швець

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 6 від 25.11.2011 р.)*

© Національний університет “Юридична
академія України імені Ярослава Мудрого”, 2012

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Пенсійне забезпечення – підгалузь права соціального забезпечення та складова загальної системи національного права України, що регулює правовідносини між особами та відповідними державними органами з приводу реалізації права на пенсію.

Вивчення дисципліни “Пенсійне забезпечення” передбачає такі види занять: лекції, практичні, самостійну та індивідуальну роботу студентів, консультації.

Підсумковою формою контролю знань студентів є залік у VII та VIII семестрах.

Мета практичних занять полягає у закріпленні та поглибленні знань, одержаних на лекціях і в процесі самостійної роботи студентів із рекомендованими джерелами, виробленні навичок самостійного аналізу норм законодавства України у сфері пенсійного забезпечення, правильному застосуванні нормативного матеріалу при вирішенні конкретних завдань, самостійному вивченні обставин кожної справи.

У результаті опанування навчальної дисципліни “Пенсійне забезпечення” студенти повинні

знати:

– основні положення Конституції України, Законів України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, “Про пенсійне забезпечення”, “Про недержавне пенсійне забезпечення” та ін., рішень Конституційного Суду України, стан судової практики;

– предмет, метод і систему пенсійного забезпечення;

– порядок призначення, перерахунку та виплати пенсій;

– види відповідальності у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

уміти:

– визначати характер і зміст відносин у сфері пенсійного забезпечення;

– правильно тлумачити й застосовувати нормативний матеріал до конкретних відносин;

– належним чином грамотно вести документацію;

– аргументувати власну точку зору та прийняте рішення;

– аналізувати тенденції юридичної практики та оцінювати їх з точки зору відповідності законодавству.

Кожна тема навчально-методичного посібника містить перелік питань для обговорення, які мають бути опрацьовані студентом при підготовці до заняття, рекомендований список літератури, а також фабули практичних завдань.

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного
університету “Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого”
(протокол № 11 від 30.06.2011 р.)

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Предмет, метод та система пенсійного забезпечення

Поняття пенсійного забезпечення як складової права соціального забезпечення. Його предмет, метод та місце в системі соціального забезпечення в Україні.

Відмінні ознаки пенсійного забезпечення: коло забезпечуваних; джерела фінансування; умови, види та розміри забезпечення; органи управління.

Міжнародний досвід пенсійного забезпечення та характеристика пенсійних систем сучасності.

Система пенсійного забезпечення в Україні. Організаційно-правові засади здійснення конституційного права на пенсійне забезпечення. Поняття пенсії та її відмінності від інших соціальних виплат.

Пенсійна реформа в Україні.

Принципи пенсійного забезпечення

Поняття та загальна характеристика принципів пенсійного забезпечення. Співвідношення принципів пенсійного забезпечення з загальноправовими та міжгалузевими принципами.

Зміст принципів пенсійного забезпечення:

1) загальність пенсійного забезпечення; 2) диференціація умов та рівня пенсійного забезпечення; 3) універсальність та комплексність при наданні пенсійного забезпечення; 4) фінан-

сування пенсійного забезпечення за рахунок страхових внесків та коштів державного бюджету; 5) паритетність представників усіх суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування у керівництві загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням; 6) цільове використання коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; 7) державний та громадський контроль за призначенням та наданням пенсійного забезпечення; 8) право на добровільне внесення страхових внесків до Пенсійного фонду України, недержавні пенсійні фонди; 9) право на судові оскарження умов надання пенсійного забезпечення та його розмірів.

Джерела пенсійного забезпечення

Поняття та види джерел пенсійного забезпечення, правові форми їх вираження.

Конституція України – основа розвитку права пенсійного забезпечення. Закони України, Постанови Верховної Ради України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти інших центральних органів виконавчої влади (Міністерства фінансів України, Пенсійного фонду України та Національного банку України, роз'яснення Міністерства соціальної політики України).

Міжнародно-правове регулювання відносин у пенсійному забезпеченні. Міжнародні договори, угоди у сфері пенсійного забезпечення.

Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення

Поняття та види пенсійних правовідносин (матеріальні, процедурні, процесуальні правовідносини). Відмінність пенсійних правовідносин від інших правовідносин по соціальному забезпеченню.

Суб'єкт, об'єкт і зміст пенсійних правовідносин. Юридичні факти та юридичні склади: ті, що породжують пенсійні правовідносини, що тягнуть зміну змісту правовідносин та обсягу прав і обов'язків, ті, які призупиняють і зупиняють дію пенсійних правовідносин.

Процедурні правовідносини: а) правовідносини, що виникають у зв'язку з встановленням фактів і обставин, які мають юридичне значення для основних правовідносин; б) правовідносини, що виникають у зв'язку з вирішенням питання про призначення того чи іншого забезпечення.

Процесуальні правовідносини, згідно з якими вирішуються спори щодо окремих юридичних фактів; щодо порядку призначення тих чи інших видів соціального забезпечення.

Р о з д і л ІІ. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ

Загальні положення загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування і його місце в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; система недержавного пенсійного забезпечення.

Суб'єкти системи пенсійного забезпечення в Україні. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного соціального страхування.

Особи, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню.

Добровільна участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Права та обов'язки застрахованої особи. Права та обов'язки страхувальників.

Страховий стаж

Поняття страхового стажу. Значення страхового стажу. Трудовий стаж та його види. Періоди, з яких складається стра-

ховий стаж для обчислення розміру пенсії. Коефіцієнт страхового стажу. Порядок обчислення страхового стажу. Підтвердження трудового стажу.

Пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Структура пенсійної системи України. Поняття солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Суб'єкти солідарної системи пенсійного забезпечення.

Види пенсійних виплат у солідарній системі: пенсія за віком, пенсія по інвалідності внаслідок загального захворювання (у тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства), пенсія у зв'язку з втратою годувальника.

Поняття пенсії за віком. Обчислення розміру пенсії за віком. Умови призначення пенсії за віком. Розмір пенсії за віком. Мінімальний розмір пенсії за віком. Підвищення розміру пенсії за віком у разі відстрочки часу її призначення.

Поняття пенсії по інвалідності. Умови призначення пенсії по інвалідності. Групи інвалідності. Страховий стаж, необхідний для призначення пенсії по інвалідності. Розмір пенсії по інвалідності. Період, на який призначається пенсія по інвалідності. Строк виплати пенсії по інвалідності в разі зміни групи інвалідності або відновлення працездатності.

Поняття та умови призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Розмір пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Період, на який призначається пенсія у зв'язку з втратою годувальника. Зміна розміру пенсії. Призначення однієї пенсії у зв'язку з втратою годувальника на всіх членів сім'ї. Виділення частки пенсії.

Призначення пенсії. Порядок визначення заробітної плати для обчислення пенсії

Порядок звернення за призначенням (перерахунком) пенсії. Строки призначення пенсії. Порядок визначення заробітної

плати (доходу) для обчислення пенсії. Виплати (доходи), що враховуються в заробітну плату (дохід) застрахованої особи для обчислення пенсії. Індexація та перерахунок пенсій у зв'язку із збільшенням середньої заробітної плати працівників, зайнятих у галузях економіки України, та страхового стажу.

Перерахунок та виплата пенсії

Виплата пенсії. Строки перерахунку та виплати пенсії. Виплата пенсії за минулий час. Виплата пенсії особам, які перебувають на повному державному утриманні. Припинення та поновлення виплати пенсії. Утримання надміру виплачених сум пенсій. Відрахування з пенсій. Виплата пенсії у разі виїзду за кордон. Виплата недоотриманої пенсії у зв'язку зі смертю пенсіонера.

Пенсійний фонд України. Накопичувальний пенсійний фонд.

Пенсійний фонд України та його повноваження. Органи управління Пенсійного фонду. Бюджет Пенсійного фонду. Джерела формування коштів Пенсійного фонду. Використання коштів Пенсійного фонду. Актуарні розрахунки. Актуарії. Джерела формування коштів Накопичувального фонду та їх використання. Пенсійні активи Накопичувального фонду. Вимоги до основних напрямів інвестиційної політики та нормативів інвестування коштів Накопичувального фонду.

Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Порядок оскарження дій страховувальників, виконавчих органів Пенсійного фонду. Відповідальність страховувальників, банків, організацій, що здійснюють виплату і доставку пенсій, та їх посадових осіб. Відповідальність Пенсійного фонду, його органів та посадових осіб за порушення у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Гарантії прав і законних інтересів застрахованих осіб.

Розділ III. ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ ЗА ОКРЕМИМИ ЗАКОНАМИ

Пенсійне забезпечення державних службовців, народних депутатів та наукових працівників

Пенсійне забезпечення і грошова допомога державних службовців та службових осіб органів місцевого самоврядування. Порядок і умови призначення і перерахунку цих пенсій. Особливості пенсійного забезпечення прокурорів і слідчих. Умови призначення пенсій за вислугу років та по інвалідності працівникам прокуратури.

Особливості пенсійного забезпечення суддів.

Особливості пенсійного забезпечення народних депутатів України.

Пенсійне забезпечення наукових працівників. Перелік посад наукових (науково-педагогічних) працівників підприємств, установ, організацій, вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, перебування на яких дає право на призначення пенсії.

Пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб органів внутрішніх справ

Пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ. Особи, які мають право на пенсії нарівні з військовослужбовцями строкової служби та членами їх сімей. Умови призначення та розміри пенсій за вислугу років, по інвалідності, в разі втрати годувальника. Обчислення, строки призначення та виплата пенсій.

Пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Визначення категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для встановлення пільг і компенсацій. Пенсії особам, віднесеним до категорій 1, 2, 3, 4. Додат-

кова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, особам, віднесеним до категорій 1, 2, 3, 4. Щомісячна компенсація сім'ям за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи. Виплата додаткової пенсії за шкоду, заподіяну здоров'ю, та щомісячної компенсації сім'ям за втрату годувальника. Державна пенсія особам, віднесеним до категорії 1 та у зв'язку з втратою годувальника. Умови надання пенсій за віком особам, які працювали або проживали на територіях радіоактивного забруднення. Пенсії військовослужбовцям, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

Пенсії за вислугу років

Поняття і умови призначення пенсій за вислугу років. Пенсії за вислугу років працівникам авіації та льотно-випробного складу. Пенсії за вислугу років працівникам закладів і установ освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. Пенсії за вислугу років артистам театральних-концертних та інших видовищних закладів, підприємств і колективів. Пенсії за вислугу років спортсменам. Пенсії за вислугу років інших категорій громадян.

Пенсії за віком на пільгових умовах

Поняття та підстави призначення пенсій за віком на пільгових умовах. Пенсії за віком на пільгових умовах працівників, зайнятих повний робочий день на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць. Пенсії за віком на пільгових умовах працівників, зайнятих повний робочий день на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці, – за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць. Пенсії за віком на пільгових умовах трактористів-машиністів, безпосередньо зайнятих у виробництві

ві сільськогосподарської продукції в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства. Пенсії за віком на пільгових умовах жінок, які працюють доярками (операторами машинного доїння), свинарками-операторами в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства. Пенсії за віком на пільгових умовах жінок, зайнятих протягом повного сезону на вирощуванні, збиранні та післязбиральній обробці тютюну. Пенсії за віком на пільгових умовах жінок, які працюють у сільськогосподарському виробництві та виховали п'ятеро і більше дітей. Пенсії за віком на пільгових умовах водіїв міського пасажирського транспорту (автобусів, тролейбусів, трамваїв) і великовагових автомобілів, зайнятих у технологічному процесі важких і шкідливих виробництв.

Розділ IV. НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Система недержавного пенсійного забезпечення. Недержавні пенсійні фонди та їх види. Особливості створення та функціонування корпоративних і професійних пенсійних фондів. Ведення персоніфікованого обліку учасників недержавних пенсійних фондів. Особи, що здійснюють управління активами недержавних пенсійних фондів. Пенсійні внески. Пенсійний контракт. Види пенсійних виплат. Умови та строки здійснення пенсійних виплат пенсійними фондами.

Порядок укладення та оплати договору страхування довічної пенсії за рахунок пенсійних коштів учасника фонду.

Пенсія на визначений строк. Пенсійна виплата, що здійснюється одноразово.

3. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	Кількість годин (кредитів)			
		Всього годин	лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретичні засади пенсійного забезпечення – 28 год

1	Предмет, метод та система пенсійного забезпечення	6	4	2	–
2	Принципи пенсійного забезпечення	4	2	–	2
3	Джерела пенсійного забезпечення	6	4	2	–
4	Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення	4	2	–	2
5	Загальні положення загально-обов'язкового державного пенсійного страхування	8	4	4	–

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Пенсії у солідарній пенсійній системі. Пенсійне забезпечення деяких категорій осіб за окремими законами – 26 год

6	Страховий стаж. Пенсії у солідарній пенсійній системі	16	6	6	4
7	Пенсійне забезпечення державних службовців, народних депутатів та наукових працівників	4	2	2	–
8	Пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб органів внутрішніх справ	4	2	–	2

1	2	3	4	5	6
9	Пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	2	–	–	2

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Порядок призначення
(перерахунку) та виплати пенсій. Недержавне
пенсійне забезпечення – 26 год**

10	Призначення пенсії. Порядок визначення заробітної плати для обчислення пенсії	6	2	2	2
11	Перерахунок та виплата пенсії	4	2	2	–
12	Пенсійний фонд України. Накопичувальний фонд	4	2	2	–
13	Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування	4	2	2	–
14	Пенсії за вислугу років. Пенсії за віком на пільгових умовах.	4	2	2	
15	Недержавне пенсійне забезпечення	4	2	2	–

Індивідуальна робота 10 год

Разом	90	38	28	14
-------	----	----	----	----

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Т е м а 1. Предмет, метод та система пенсійного забезпечення

Питання для обговорення

1. Конституційне право на пенсійне забезпечення.
2. Місце пенсійного забезпечення в системі соціального забезпечення України.
3. Предмет та метод пенсійного забезпечення.
4. Система пенсійного забезпечення.
5. Коло осіб, які мають право на пенсійне забезпечення.
6. Міжнародний досвід пенсійного забезпечення. Загальна характеристика пенсійних систем сучасності порівняно з існуючою в Україні пенсійною системою.

Завдання

1. Зошук отримував пенсію за віком на пільгових умовах за Списком № 2 у максимальному розмірі, передбаченому законодавством для даної категорії пенсіонерів. На його утриманні знаходиться дружина-інвалід і онучка семи років, мати і батько якої загинули у авіакатастрофі. За власною заявою Зошук був поміщений у будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів. Після цього йому припинили виплачувати пенсію, оскільки він у будинку-інтернаті перебував на повному державному забезпеченні, а дружині й онучці виплачується допомога як малозабезпеченим. Зошук звернувся до районного відділення Пенсійного фонду, однак там йому пояснили, що вся його пенсія перераховується до будинку-інтернату.

Чи правильне роз'яснення надали співробітники Пенсійного фонду? Який порядок виплати пенсій встановлений особам, які перебувають у будинках-інтернатах для громадян похилого віку та інвалідів?

2. У грудні 2011 р. 32-річний Корнійчук трагічно загинув на полюванні під час відпустки. До загибелі він сім років працював електриком на заводі. Після смерті Корнійчука залишився син п'ять років, дочка, якій виповнився один рік, а також усиновлена родиною Корнійчуків семирічна донька. Дружина Корнійчука перебуває у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Хто матиме право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника? Чи отримують члени родини загиблого допомогу на поховання? Якою галуззю права регулюються правовідносини, що розглядаються в завданні? Чи можна право пенсійного забезпечення вважати підгалуззю права соціального забезпечення? Обґрунтуйте свою відповідь.

3. Макаренко отримав трудове каліцтво, внаслідок чого був визнаний інвалідом I групи. Протягом п'яти років він не міг працювати за станом здоров'я. Згодом органами медико-соціальної експертної комісії йому була встановлена II група інвалідності, а після останнього огляду – III група. По досягненні пенсійного віку Макаренко звернувся до районного управління Пенсійного фонду України за призначенням пенсії за віком.

Чи буде зарахований період інвалідності до страхового стажу, що дає Макаренку право на пенсію за віком?

4. Вакульчук, який мав більше семи років страхового стажу, загинув унаслідок авіакатастрофи 7 квітня 2010 р. Він перебував у шлюбі, у якому мав дев'яти річну дитину. 11 червня 2010 р. у дружини загиблого Вакульчук Ірини народилася друга дитина і вона оформила відпустку по догляду за дитиною до досягнення 3-х років. 27 січня 2011 р. Вакульчук І. звернулась за пенсією у зв'язку з втратою годувальника.

Хто з членів родини загиблого Вакульчука має право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника? З якої дати вона буде виплачуватись?

5. 20 квітня 2006 р. Іванову було прийнято на роботу за трудовим договором. 22 грудня 2008 р. в неї народилася дитина. Після відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами вона оформила відпустку по догляду за дитиною до трьох років, а потім, за медичним висновком, Іванова подала заяву роботодавцеві на оформлення відпустки по догляду за дитиною до досягнення шестирічного віку.

Якою є тривалість страхового стажу Іванової станом на 18 жовтня 2011 р.? Чи зараховується до її страхового стажу час догляду за дитиною до досягнення шестирічного віку?

Список літератури:

Діхтерьова В. В. Роль пенсійного забезпечення в системі соціального захисту населення / В. В. Діхтерьова // Наукові пр. НДФІ. – 2002. – № 3 (18). – С. 97 – 104.

Жернаков В. В. Викладання права соціального забезпечення в умовах реформування законодавства у соціальній сфері / В. В. Жернаков // Пробл. вдосконалення правового регулювання місцевого самоврядування: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 4 – 5 груд. 2001 р.). – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2002. – С. 288 – 290.

Зайчук Б. О. Система пенсійного забезпечення: сьогодні і завтра / Б. О. Зайчук, В. С. Никитенко, В. І. Семендяєва. – К.: Формат. – 2004.

Кравчук Т. В. Правові проблеми регулювання пенсійного забезпечення в Україні та деяких країнах СНД у разі втрати годувальника / Т. В. Кравчук // Правова держава: щоріч. наук. пр. – Вип. 16. – К.: ІДП НАН України, 2005. – С. 623 – 629.

Морозова О. Міжнародні стандарти побудови пенсійної системи / О. Морозова // Вісн. Пенс. фонду України. – 2004. – № 12. – С. 17 – 19.

Прилипка С. М. Право на пенсійне забезпечення та його реалізація в умовах ринкової економіки / С. М. Прилипка // Право України. – 2003. – № 2. – С. 45 – 48.

Сивак С. М. Конституційні гарантії права на пенсійне забезпечення і пенсійна реформа / С. М. Сивак // Право України. – 1997. – № 12. – С. 70 – 75.

Сирота І. М. Право пенсійного забезпечення в Україні: курс лекцій / І. М. Сирота. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 264 с.

Шумна Л. П. Пенсійна система України: зміст та правове регулювання / Л. П. Шумна // Теоретичні та практичні проблеми трудового та пенсійного права: зб. матеріалів наук.-практ. семінару. – Чернігів: Чернігів. обереди, 2007. – С. 26 – 30.

Якимів А. Пенсійне забезпечення в системі соціального захисту / А. Якимів // Вісн. Львів. ун-ту. – Сер. економ. – 2003. – Вип. 32. – С. 422 – 429.

Якимів А. Формування і розвиток системи пенсійного забезпечення в Україні / А. Якимів. – Л.: Афіша, 2003. – 448 с.

Т е м а 2. Принципи пенсійного забезпечення

(для самостійного вивчення)

1. Поняття та загальна характеристика принципів пенсійного забезпечення.

2. Система принципів пенсійного забезпечення.

3. Співвідношення принципів пенсійного забезпечення з загальноправовими та міжгалузевими принципами.

4. Характеристика окремих принципів пенсійного забезпечення: 1) загальність пенсійного забезпечення; 2) диференціація умов та рівня пенсійного забезпечення; 3) універсальність та комплексність при наданні пенсійного забезпечення; 4) фінансування пенсійного забезпечення за рахунок страхових внесків та коштів державного бюджету; 5) цільове використання коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; 6) право на судові оскарження умов надання пенсійного забезпечення та його розмірів.

С п и с о к л і т е р а т у р и :

Бойко М. Д. Право пенсійного забезпечення в Україні: навч. посіб. / М. Д. Бойко. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Атіка, 2006. – 356 с.

Гарасимів Т. З. Принципи права соціального забезпечення України / Т. З. Гарасимів. – Дрогобич: Відродження, 2002. – 128 с.

Олійник В. Я. Проблеми вдосконалення пенсійної системи в Україні: сутність, принципи, способи вирішення / В. Я. Олійник, В. В. Даценко // Вісн. Дніпропетр. держ. фін. акад.: економ. науки. – № 2 (16). – Д., 2006. – С. 12 – 19.

Пилипенко П. Соціальний захист та соціальне забезпечення, що виражають соціальну сутність сучасної правової держави / П. Пилипенко // Вісн. Львів. ун-ту. – Сер. юрид. – 2004. – Вип. 40. – С. 300 – 305.

Прилипко С. Солідарні засади у соціальному забезпеченні / С. Прилипко // Право України. – 2003. – № 1. – С. 83 – 85.

Сивак С. М. Пенсійна реформа: принципи пенсійного забезпечення / С. М. Сивак // Вісн. Львів. держ. ун-ту. – Сер. юрид. – Вип. 35. – 2000. – С. 341 – 346.

Сташків Б. І. Принципи пенсійного права / Б. І. Сташків // Підприємництво, госп-во і право. – 2003. – № 2. – С. 44 – 47.

Т е м а 3. Джерела пенсійного забезпечення

Питання для обговорення

1. Поняття та особливості джерел пенсійного забезпечення.
2. Класифікація джерел пенсійного забезпечення.
3. Конституція України – головне джерело регулювання відносин у сфері пенсійного забезпечення.
4. Міжнародно-правові акти (договори, угоди, Конвенції МОП), що регулюють відносини з пенсійного забезпечення.
5. Нормативно-правові акти, які забезпечують реформування пенсійної системи в Україні. Сутність пенсійної реформи.
6. Закони України, що регулюють відносини у сфері пенсійного забезпечення.
7. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела пенсійного забезпечення.

8. Дія джерел пенсійного забезпечення у часі, простори та за колом осіб.

Завдання

6. До районного відділення Пенсійного фонду України звернулись дві громадянки. Гр-ка Волкова цікавиться, чи будуть отримувати пенсію за законодавством України її батьки, які останні 25 років постійно проживають на території Республіки Казахстан, але є громадянами України і мають намір повернутися до України. Гр-ка Назарова цікавиться, чи має право на отримання пенсії за віком її чоловік, який вже близько п'яти років працює в Королівстві Іспанія. Чи буде зараховано до загального трудового стажу Назарова час роботи в Королівстві Іспанія?

Яку відповідь мають надати працівники управління Пенсійного фонду України? Обґрунтуйте відповідь посиланнями на відповідні нормативні акти.

7. До головного управління Пенсійного фонду України для призначення пенсії звернулася 55-річна Тарасова, яка має 30-річний стаж роботи в газеті “Кримська правда” на посаді позаштатного кореспондента. Тарасова у зв'язку з виконанням своїх трудових обов'язків під час службового відрядження в Іран була поранена. За вагомий внесок у розвиток вітчизняної журналістики вона отримала почесне звання “Заслужений журналіст України”.

На який (які) вид пенсії може претендувати Тарасова? Чи має вона право на пенсію відповідно до положень Закону України “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”? Як можна підтвердити її трудові відносини з редакцією? Чи матиме Тарасова право на пенсію за віком на пільгових умовах?

8. Після тимчасової непрацездатності, що тривала понад чотири місяці, працівник ВАТ “Турбоатом” Коваленко був направлений до медико-соціальної експертної комісії загального

профілю для встановлення йому групи інвалідності. Комісія, що здійснювала огляд Коваленка, зібралася у повному складі, проте у процесі огляду між лікарями виникли суперечності. Лікар-терапевт не погодився з думкою інших членів МСЕК про встановлення Коваленку III групи інвалідності. За результатами проведення діагностичних, лікувальних і реабілітаційних заходів терапевт дійшов висновку, що немає підстав призначати Коваленку групу інвалідності.

Назвіть нормативно-правові акти, що регулюють порядок, умови та критерії встановлення інвалідності. Якими правами та обов'язками наділені медико-соціальні експертні комісії? У якому порядку здійснюється огляд осіб, які звертаються для встановлення інвалідності? Як має бути вирішена спірна ситуація?

Список літератури:

Жернаков В. В. Диференціація пенсійного забезпечення та перспективи законодавчого регулювання соціальної політики в Україні / В. В. Жернаков // Вісн. Акад. праці і соц. відносин Федерації профспілок України. – 2006. – № 4 (37). – С. 20 – 27.

Оклей І. В. Реформування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: теоретичні та практичні проблеми реалізації прав людини у сфері праці і соціального забезпечення / І. В. Оклей: тези доп. та наук. повідомл. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф., 8-9 жовт. 2010 р. – Х.: Кросроуд, 2010. – С. 499 – 502.

Прилипка С. М. Деякі питання імплементації міжнародних норм у правову систему України / С. М. Прилипка // Держава і право: зб. наук. пр. – Вип. 24. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2004. – С. 258 – 265.

Прилипка С. М. Деякі питання пенсійної реформи в Україні / С. М. Прилипка // Пробл. законності. – Вип. 46. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – С. 88 – 93.

Прилипка С. М. Конвенції та рекомендації Міжнародної організації праці як джерела права соціального забезпечення / С. М. Прилипка // Акт. пробл. держ. упр. – 2003. – № 2 (17): у 2-х ч. – Ч. 2. – Х.: Вид-во ХарПІ УАДУ “Магістр”, 2003. – С. 219 – 225.

Прилипко С. М. Систематизація законодавства про соціальний захист / С. М. Прилипко // Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії та практики: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 1999. – С. 357 – 359.

Хуторян Н. М. Другий етап пенсійної реформи в період незалежності України: проблемні питання / Н. М. Хуторян // Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: тези доп. та наук. повідомл. учасників III Міжнар. наук.-практ. конф., 7-8 жовт. 2011 р. – Х.: Кросроуд, 2011. – С. 432 – 438.

Ярошенко О. М. До питання про необхідність кодифікації законодавства про соціальне забезпечення / О. М. Ярошенко // Конституція – основа державно-правового будівництва і соціального розвитку України: тези наук. доп. та повідомл. учасн. наук. конф. – Х., 2001. – С. 52 – 54.

Т е м а 4. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення

(для самостійного вивчення)

1. Поняття пенсійних правовідносин.
2. Ознаки пенсійних правовідносин та їх види.
3. Відмінності пенсійних правовідносин від інших правовідносин у сфері соціального забезпечення.
4. Суб'єкти, об'єкт та зміст пенсійних правовідносин.
5. Юридичні факти як підстави виникнення, зміни та припинення пенсійних правовідносин.

Завдання

9. Назаренку відмовили у призначенні пенсії за віком як державному службовцеві через відсутність необхідного стажу державної служби. Він три роки працював провідним спеціалістом відділу державної реєстрації актів цивільного стану, шість ро-

ків – начальником відділу державної реєстрації актів цивільного стану, на сьогоднішній день Назаренко вже 25 з половиною років займається адвокатською діяльністю. Після досягнення 61-річного віку він звернувся до районного відділення Пенсійного фонду із заявою про призначення пенсії за віком на загальних підставах.

Чи правомірно відмовили Назаренку у призначенні пенсії як державному службовцеві? Суб'єктом яких правовідносин він є? Визначте їх об'єкт та зміст.

10. Контролер Антонова, будучи інвалідом III групи, одержувала пенсію по інвалідності і продовжувала працювати. Після досягнення 60-річного віку вона звернулася до відділення Пенсійного фонду із заявою про призначення пенсії за віком. Стаж її роботи становить 32 роки. Проте фахівці відділення відмовили Антоновій у переведенні з одного виду пенсії на інший, адже вона до заяви додала не всі необхідні документи, зокрема, не надано довідки податкових органів, яка б підтверджувала, що особа не зареєстрована як суб'єкт підприємницької діяльності і доходів від іншої діяльності не має.

Чи законна відмова у переведенні Антонової з одного виду пенсії на інший? Чи вправі співробітники відділення Пенсійного фонду вимагати від неї довідку податкового органу? Складіть список документів, які має надати особа для переведення з пенсії по інвалідності на пенсію за віком?

11. Паніна звернулася до районного відділення Пенсійного фонду з пакетом документів для призначення пенсії за віком. Однак виявилось, що їй необхідно ще додатково надати довідку про заробітну плату за один рік роботи та архівну довідку про стаж роботи. Такі документи Паніна надала фахівцям управління Пенсійного фонду протягом одного місяця.

З якого строку буде призначена пенсія за віком Паніній? З якого моменту виникнуть пенсійні правовідносини?

Список літератури:

Боднарук М. Суб'єкти правовідносин у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування / М. Боднарук // Підприємництво, госп-во і право. – 2001. – № 5. – С. 71 – 76.

Кульчицька О. І. Зміст правосуб'єктності громадян за правом соціального забезпечення / О. І. Кульчицька // Держава і право: зб. наук. пр. – Юрид. і політ. науки. – Вип. 21. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2003. – С. 281 – 287.

Оклей І. В. Щодо властивостей пенсійних правовідносин у загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванні / І. В. Оклей // Трудове право України: сучасний стан та перспективи: наук.-практ. конф. (22 – 24 трав. 2008 р., Сімферополь). – Сімф.: Укр. асоц. фахівців труд. права; Крим. юрид. ін.-т, 2008. – С. 280 – 283.

Прилипка С. Н. Правоотношение по праву социального обеспечения / С. Н. Прилипка // Пробл. законності. – Вип. 58. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2003. – С. 61 – 70.

Сивак С. М. Правові підстави пенсійних правовідносин і пенсійна реформа / С. М. Сивак // Держава і право: щорічн. наук. пр. молодих вчених. – Вип. 2. – К.: Ін Юре, 1999. – С. 268 – 275.

Сташків Б. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин / Б. Сташків // Право України. – 2003. – № 6. – С. 66 – 70

Сташків Б. Об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення / Б. Сташків // Часоп. Київ. ун-ту права. – 2003. – № 4. – С. 62 – 67.

Чутчева О. Громадяни як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин: теорія і практика / О. Чутчева // Право України. – 2003. – № 7. – С. 65 – 69.

Тема 5. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування

Питання для обговорення

1. Поняття загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та його місце в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.
2. Структура системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
3. Суб'єкти системи пенсійного забезпечення в Україні.
4. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
5. Категорії осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню.
6. Права та обов'язки особи, застрахованої у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, а також страхувальників.

Завдання

12. У Левченко в 2011 р. на 44-му році життя внаслідок хвороби помер чоловік, який останні 15 років працював приватним детективом, а до того часу 17 років пропрацював юристом-консультантом у приватній фірмі. На утриманні дружини померлого залишилося двоє дітей: дочка 14 років і 20-річний син-студент денної форми навчання. Після похорону Левченко звернулася до районного управління праці та соціального захисту населення із заявою про призначення їй пенсії у зв'язку з втратою годувальника та виплату допомоги на поховання.

Хто в даному випадку виступає суб'єктом права на пенсію та на допомогу на поховання? Які органи призначають пенсію у разі втрати годувальника і допомогу на поховання? Назвіть джерела фінансування виплати допомоги на поховання та пенсії за фактом завдання.

13. Проніну в жовтні 2011 р. виповнилося 60 років. Протягом 18-ти років він працював головним спеціалістом Державного архіву Вінницької області. З березня 2001 р. до жовтня 2011 р. він займався підприємницькою діяльністю, заснованій на особистій власності фізичної особи.

Чи має Пронін право на пенсію за віком у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування? Чи матиме Пронін право на пенсію як держслужбовець? Чи належать фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності до кола осіб, застрахованих у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування?

14. З 2000 до 2004 р. Яковець працював столяром за договором підряду. У вказаний період ним сплачувалися страхові внески до Пенсійного фонду. З 2005 до 2011 р. Яковець займався творчою діяльністю – виготовляв на замовлення дерев'яні скульптури, не будучи членом жодної творчої спілки. За півроку до досягнення пенсійного віку Яковець звернувся до відповідного управління Пенсійного фонду України з пакетом документів для призначення пенсії за віком.

Чи зараховуються зазначені види робіт до трудового та страхового стажу і якими документами їх можна підтвердити? Яким чином може бути підтверджений трудовий стаж особи за відсутності трудової книжки чи відповідних записів у ній?

15. Із заявою про призначення пенсії по інвалідності звернувся непрацюючий інвалід II групи Молотов 36-ти років. Причина інвалідності – загальне захворювання. Стаж його роботи склав 6,5 років, з яких два роки строкової військової служби. Дружина Молотова перебуває у відпустці по догляду за дитиною до трьох років. Старша дочка навчається в іншому місті і отримує стипендію.

Визначте, чи може Молотов претендувати на пенсію по інвалідності? Чи можуть члени родини Молотова розраховувати на певні види соціальної допомоги?

16. Козаченко, мати трьох дітей, після смерті чоловіка звернулася із заявою про призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Вік дітей – десять, вісім, п'ять років. Двоє дітей – від першого шлюбу, не усиновлені, але знаходились на вихованні у вітчима більше шести років. Страховий стаж померлого годувальника – десять років. Він помер у віці 34-х років унаслідок загального захворювання.

На кого із членів сім'ї Козаченка може бути призначена пенсія у зв'язку з втратою годувальника? На який період призначається пенсія у зв'язку з втратою годувальника? У якому розмірі призначається пенсія у зв'язку з втратою годувальника? Чи отримали б пенсію члени сім'ї померлого, якби страховий стаж годувальника становив лише сім років?

17. Кучинський у 2008 р. отримав трудове каліцтво і був визнаний інвалідом II групи. Повторний переогляд він повинен був пройти у квітні 2010 р. Через хворобу дружини Кучинський у призначений час на переогляд не з'явився, у зв'язку з чим йому було призупинено виплату пенсії. Переогляд він пройшов лише в травні 2011 р. При повторному переогляді Кучинського було переведено на III групу інвалідності.

Чи буде особі поновлено виплату пенсії по інвалідності? Чи зміниться розмір пенсії Кучинського, якщо після досягнення пенсійного віку він перейде на пенсію за віком?

18. Грабовський отримував пенсію державного службовця. Коли він помер, його дружина звернулася до управління Пенсійного фонду із заявою про призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника на неповнолітню дочку померлого. Заявниця вимагала призначення пенсії за нормами Закону України “Про державну службу”. Їй було відмовлено на тій підставі, що хоча Грабовський і одержував пенсію як державний службовець, проте на момент смерті не працював на посаді державного службовця.

Який порядок призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника? Дайте обґрунтовану відповідь.

19. Пархоменко звільнили у зв'язку зі скороченням штату. Через сім днів після звільнення вона звернулася до служби зайнятості. 11 місяців Пархоменко була безробітною, із них – три місяці отримувала вихідну допомогу, шість – допомогу по безробіттю, два – стипендію у зв'язку з проходженням навчання за направленням державної служби зайнятості.

Які із зазначених періодів включаються до страхового стажу при визначенні права на пенсію за віком на загальних підставах?

20. У родині Чумака 19 жовтня 2010 р. від інфаркту помер батько, а 13 березня 2011 р. в аварії загинула мати. Після смерті батьків залишилося двоє дітей чотирьох та десяти років. У даний час діти проживають разом із бабусею-пенсіонеркою (матір'ю померлого батька).

Визначте коло членів родини, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника. Із якого моменту виникає право на цю пенсію? У якому розмірі буде призначено пенсію після смерті батька та матері?

Список літератури :

Даценко В. В. Пенсійне страхування як чинник стимулювання трудової активності населення / В. В. Даценко // Вісн. Дніпропетр. держ. фін. акад.: економ. науки. – № 2 (16). – Д., 2010. – С. 63 – 73.

Надточій Б. О. Пенсійне страхування в Україні: історичний аспект / Б. О. Надточій // Соціальний захист. – 2000. – № 3. – С. 54 – 58.

Оклей І. В. Реформування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: теоретичні та практичні проблеми реалізації прав людини у сфері праці і соціального забезпечення / І. В. Оклей: тези доп. та наук. повідомл. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф., 8-9 жовт. 2010 р. – Х.: Кросроуд, 2010. – С. 499 – 502.

Прилипко С. М. Право на пенсійне забезпечення та його

реалізація в умовах ринкової економіки / С. М. Прилипко // Право України. – 2003. – № 2. – С. 45 – 48.

Прилипко С. М. Пенсійне страхування в Україні / С. М. Прилипко // Пробл. законності. – Вип. 51. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – С. 170 – 177.

Сивак С. Пенсійне страхування та пенсійна реформа: теоретичні основи / С. Сивак // Право України. – 1999. – № 10. – С. 61 – 63.

Фещук В. Пенсійна реформа в Україні: фінансово-правовий аспект / В. Фещук // Право України. – 2006. – № 9. – С. 94 – 97.

Хуторян Н. М. Другий етап пенсійної реформи в період незалежності України: проблемні питання / Н. М. Хуторян // Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: тези доп. та наук. повідомл. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф., 7-8 жовт. 2011 р. – Х.: Кросроуд, 2011. – С. 432 – 438.

Т е м а 6. Страховий стаж

Питання для обговорення

1. Поняття та значення страхового стажу.
2. Трудовий стаж та його види.
3. Порядок обчислення трудового стажу на пільгових умовах.
4. Співвідношення понять “трудовий стаж” та “страховий стаж”.
5. Періоди, з яких складається страховий стаж для обчислення розміру пенсії. Порядок обчислення страхового стажу.
6. Способи підтвердження трудового стажу особи.

Завдання

21. У січні 2010 р. Жуковій виповнилося 60 років і вона вирішила вийти на пенсію за віком. Її цікавить, чи зараховується до трудового стажу час роботи у колгоспі з 1980 до 1985 р., робота у приватній фірмі з 1995 до 1997 р., навчання в аспірантурі з 1998 до 2001 р. Жукова також просить роз'яснити, як їй підтвердити цей стаж, якщо документи про роботу в колгоспі та в приватній фірмі в неї не збереглися через втрату трудової книжки, до того ж фірму було ліквідовано.

Надайте консультацію Жуковій.

22. У травні 2011 р. Губенку виповнився 61 рік, він вирішив вийти на пенсію за віком. Страховий стаж Губенка становить 29 років. Він цікавиться, чи зараховуватиметься до страхового стажу перебування у засланні з 1968 до 1974 р. за політичні переконання. У 1988 р. Губенко визнано безпідставно репресованим і його реабілітували. У 1990 р. у нього виявили відкриту форму туберкульозу і Губенко шість місяців перебував на лікуванні. Також його цікавить, чи буде період госпіталізації зарахований до трудового стажу.

Дайте аргументовану відповідь з посиланням на чинне законодавство.

23. В жовтні 2011 р. Демченко звернувся до суду із заявою про встановлення факту, що має юридичне значення. Вимоги, викладені в заяві, мотивовані тим, що заявник у 1984 р. закінчив навчання у Київській середній спеціальній музичній школі-інтернаті ім. М.В. Лисенка за спеціальністю “кларнет” і отримав Свідоцтво до атестату про середню освіту. 22.10.1984 р. Демченко був призваний на строкову військову службу до лав Радянської Армії і проходив службу до 27.11.1986 р., коли наказом Міністерства оборони СРСР № 206 від 27.09.1986 р. був звільнений у запас. Під час служби в армії заявник виконував обов'язки за цивільною спеціальністю, був музикантом військового оркестру і грав на духових інструментах, а саме на кларнеті. Згідно з наказом № 5 від 08.01.1987 р. він був прийнятий

на роботу у Житомирську обласну державну філармонію на посаду артиста оркестру ансамблю “Льонок” і працював на цій посаді до 12.08.1988 р. Після закінчення навчання в Рівненському державному інституті культури Демченко був прийнятий у Вінницьку обласну філармонію на посаду артиста оркестру (кларнет) ансамблю пісні і танцю “Поділля”, де працює і зараз. Увесь час роботи в Житомирській облфілармонії заявник виконував обов’язки артиста оркестру, граючи на кларнеті в Подільському ансамблі пісні та танцю “Льонок“, однак не звертав увагу, що в його трудовій книжці не вказано, яким саме музикантом він числився під час роботи в Житомирській філармонії.

На даний час заявник почав оформлення пенсії за вислугу років, звернувся до управління Пенсійного фонду України в Замостянському районі м. Вінниці, де з’ясувалося, що стаж роботи в Житомирській філармонії не може бути зарахований до спеціального стажу, оскільки його посада не значиться як артист оркестру без конкретизації щодо музичного інструменту, на якому він грав. Невідповідність запису посади заявника в трудовій книжці фактично виконуваний ним роботі позбавляє Демченка можливості оформити пенсію за вислугу років, що змусило звернутися з даною заявою до суду, в якій Демченко просить встановити факт, що працював у Житомирській обласній державній філармонії на посаді артиста оркестру та весь час грав на кларнеті, тобто виконував трудові обов’язки, передбачені посадою артиста, що грає на духовому інструменті у професійному художньому колективі, яка включена до “Переліку посад артистів театральних-концертних та інших видовищних закладів, підприємств і колективів, які мають право на пенсію за вислугою років незалежно від віку”.

Факт виконання заявником трудових обов’язків артиста оркестру (кларнет) під час його роботи в Житомирській обласній філармонії в період з 08.01.1987 р. до 12.08.1988 р. підтверджується довідкою КП “Житомирська філармонія” Житомирської обласної ради від 31.08.2011 р. № 131; свідоцтвом про отримання ним освіти за спеціальністю “кларнет”; актом від 05.10.2011 р., складеним свідком, який працював у Поліському ансамблі пісні та танцю “Льонок” одночасно з заявником; витя-

гами з трудової книжки Демченка, з яких вбачається, що вся наступна трудова діяльність заявника була на посаді артиста, який грає на духовому інструменті (кларнет).

Яке рішення має винести суд у даній справі? Чи матимуть юридичне значення для встановлення факту роботи на посаді артиста, що грає на духовому інструменті (кларнет), а також підтвердження страхового стажу для призначення пенсії за вислугу років ті документи, які надав Демченко суду?

24. Сидорук працював 25 років лікарем-стоматологом у районній лікарні. Він цікавиться, чи включаються до медичного стажу для призначення пенсії за вислугу років період навчання в Харківському національному медичному університеті, стажування протягом двох років за запрошенням у приватній клініці свого дядька у Саратові, а також робота протягом трьох років медичним братом до вступу в університет?

Надайте ґрунтовну відповідь на питання, що цікавлять Сидорука. Визначте тривалість його спеціального трудового стажу.

С п и с о к л і т е р а т у р и :

Андрій В. М. До питання про трудовий стаж у пенсійному забезпеченні / В. М. Андрій // Право України. – 1997. – № 8. – С. 57 – 60.

Андрій В. М. Класифікація і юридичне значення трудового стажу в праві соціального забезпечення / В. М. Андрій // Право України. – 1997. – № 5. – С. 62 – 67.

Андрій В. М. Трудовий стаж: поняття і правова природа / В. М. Андрій // Проблеми права: наук.-практ. зб. – Вип. № 1. – 1997. – С. 76 – 90.

Оклей І. В. Страховий стаж, його зміст та значення в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування / І. В. Оклей // Держава і право: зб. наук. пр. – Юрид. і політ. науки. – К., 2006. – Вип. 32. – С. 332 – 338.

Оклей І. В. Страховий стаж як юридичний факт пенсійних правовідносин / І. В. Оклей // Трудове право України в кон-

тексті європейської інтеграції: наук.-практ. конф., 25 – 27 трав. 2006 р., Харків: матеріали / за ред. В. С. Венедіктова. – Х.: Укр. асоц. фахівців труд. права, 2006. – С. 482 – 487.

Сивак С. М. Страховий стаж як пенсійний юридичний факт / С. М. Сивак // Вісн. Львів. держ. ун-ту. – Сер. юрид. – Вип. 36. – Л., 2001. – С. 404 – 407.

Синчук С. М. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. / С. М. Синчук, В. Я. Бурак; за ред. С. М. Синчук. – К.: Знання, 2003. – С. 16 – 18.

Прилипка С. М. Проблеми вдосконалення правового регулювання пенсійного забезпечення наукових працівників / С. М. Прилипка // Пробл. законності. – Вип. 75. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2005. – С. 69.

Т е м а 7. Пенсії у солідарній пенсійній системі

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

2. Види пенсій, які виплачують особам у солідарній системі пенсійного страхування.

3. Умови призначення пенсії за віком у солідарній системі пенсійного страхування.

4. Пенсії по інвалідності внаслідок загального захворювання, від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання. Умови їх призначення. Визначення розміру пенсій по інвалідності.

5. Групи інвалідності та порядок їх встановлення.

6. Умови призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

7. Коло осіб, які мають право на отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Завдання

25. Лукашенко цікавиться, чи має він право на пенсію за віком на пільгових умовах, якщо йому виповнилося 54 роки, загальний трудовий стаж становить 35 років, у тому числі протягом трьох років Лукашенко навчався у професійно-технічному училищі, два роки ніс службу в армії, шість років виконував роботи, передбачені Списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, зайнятість на яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах.

Дайте аргументовану відповідь.

26. Агафонова була звільнена з роботи за п. 1 ст. 40 КЗпП України 10 квітня 2011 р. 2 липня 2011 р. вона звернулася до органів Пенсійного фонду з заявою та необхідними документами для призначення пенсії за віком. Подані Агафоновою документи встановлюють, що вона народилась 11 січня 1951 р. Її загальний трудовий стаж становить 26 років 7 місяців. Середньомісячний заробіток становить 2545 грн.

Чи має Агафонова право на пенсію за віком?

27. Калюжному виповнилося 55 років, його загальний трудовий стаж становить 35 років. Він звернувся до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за віком на пільгових умовах. Протягом шести років Калюжний працював бригадиром розливальних машин на доменному виробництві. Його середній заробіток склав 3500 грн. У трудовій книжці Калюжного відсутній запис, що він працював на посаді бригадира повний робочий день, а тому комісія з розгляду питань, пов'язаних з призначенням (перерахунком) та виплатою пенсій районного управління Пенсійного фонду України, відмовила Калюжному в призначенні пенсії за віком на пільгових умовах.

Чи правомірна ця відмова? Чи має Калюжний право на пенсію за віком на загальних підставах? Який мінімальний розмір пенсії за віком передбачений чинним законодавством? У якому розмірі буде обчислена пенсія Калюжному?

28. У вересні 2011 р. Захарченка, який дев'ять років працював прохідником на шахті, було звільнено з роботи внаслідок невідповідності виконуваній роботі за станом здоров'я. Підставою для звільнення став медичний висновок лікаря-пульмонолога, складений після проведення обов'язкового медичного огляду шахтарів. До пенсії Захарченку залишився один рік шість місяців.

Захарченко цікавиться, чи має він право на достроковий вихід на пенсію? Надайте аргументовану відповідь.

29. Павлов, 1962 р. народж., Любимцев, 1983 р. народж., Сивий, 1967 р. народж., звернулися 15 вересня 2011 р. до районного відділення соціального захисту населення за призначенням пенсії по інвалідності.

Медико-соціальна експертна комісія (МСЕК) визнала Павлова інвалідом III групи внаслідок загального захворювання з 20 серпня 2011 р. Його загальний трудовий стаж – 12 років 4 місяці, середньомісячний заробіток – 2500 грн.

МСЕК визнала Сивого інвалідом II групи внаслідок загального захворювання з 16 серпня 2011 р. Його загальний трудовий стаж – 4 роки 2 місяці, середньомісячний заробіток – 3600 грн.

МСЕК визнала Любимцева інвалідом I групи внаслідок загального захворювання з 23 серпня 2011 р. Його загальний трудовий стаж – 7 місяців, середньомісячний заробіток – 4000 грн.

Призначте пенсії по інвалідності Павлову, Сивому та Любимцеву. Визначте їх розмір.

30. За призначенням пенсії у зв'язку з втратою годувальника 15 вересня 2011 р. звернулася Коваль 58-річного віку. На утриманні померлого чоловіка окрім неї знаходилась дочка 16 років, яка навчається у технікумі; сестра 45 років – інвалід II групи з дитинства. Годувальник помер внаслідок загального захворювання у віці 58 років 11 вересня 2011 р. Його стаж складається з таких періодів роботи: з 20 серпня 1964 до 15 вересня 1994 р. – робітник на заводі; з 16 вересня 1994 до 11 вересня

2011 р. – робота, передбачена Списком № 1. Його середньомісячний заробіток склав 5700 грн.

Визначте коло осіб, які можуть претендувати на пенсію у зв'язку з втратою годувальника. Розрахуйте розмір пенсії та встановіть строк, на який вона буде призначена.

31. 19.11.2010 р. у Дроздової після операції помер чоловік. Шлюб з чоловіком не був зареєстрований в органах РАЦСу. В січні 2011 р. Дроздова звернулася до суду із заявою про встановлення факту перебування на утриманні померлого й втрати джерела засобів до існування.

В обґрунтування заяви Дроздова вказала, що вона перебувала в цивільному шлюбі з померлим з 1993 р. На час смерті чоловіка вона мешкала разом з ним, що підтверджується актом з місця проживання. На даний час Дроздова отримує пенсію в меншому розмірі (1050 грн.), ніж би вона отримала її у зв'язку з втратою годувальника (1985 грн.). Оскільки вона стала непрацездатною і через це втратила джерело засобів до існування, заявниця вважає, що відповідно до ст. 36 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” вона має право на призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Чи має Дроздова право на отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника? Чи повинно підприємство, на якому працював годувальник, виплатити допомогу на поховання членам родини померлого?

Список літератури:

Ждан М. Д. Проблеми пенсійного забезпечення у разі втрати годувальника / М. Д. Ждан // 36. наук. пр. Харків. нац. педагог. ун-ту. – Сер. ПРАВО. – Вип. 7. – 2006. – С. 74 – 78.

Зайчук Б. О. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”: наук.-практ. комент. / Б. О. Зайчук, О. Б. Зарудний, С. Б. Березіна. – К.: НВП “АВТ”, 2005. – 1024 с.

Синчук С. М. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. / С. М. Синчук, В. Я. Буряк; за ред. С. М. Синчук. – К.: Знання, 2003. – С. 16 – 18.

Надточій Б. О. Пенсія в Україні: коментар до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” / Б. О. Надточій, Л. А. Демчик. – К.: Юрінком Інтер, 2006.

Оклеї І. В. Міжнародний досвід реформування пенсійної системи / І. В. Оклей // Захист соціальних та економічних прав людини: міжнародні стандарти і законодавство України: наук.-практ. конф., 12 берез. 2004 р., Київ: матеріали / за ред. О.Ф. Штанька, Н.Б. Болотіної. – К.: КЮІ МВС України, 2004. – Ч. 2. – С. 44 – 47.

Орловський О. Я. Правова природа пенсії / О. Я. Орловський // Наук. вісн. Чернівець. ун-ту. – Правознавство. – 2003. – Вип. 187. – С. 70 – 73.

Прилипка С. М. До питання принципу солідарності як основної засади у соціальному забезпеченні громадян. Форми соціально-правового захисту працівників у службово-трудових відносинах / С. М. Прилипка // Матеріали наук.-практ. конф. – Х.: Укр. асоц. фахівців труд. права, 2005. – С. 294 – 298.

Прилипка С. Пенсійне страхування в Україні / С. Прилипка // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – Вип. 31. – С. 170 – 177.

Прилипка С. Право на пенсійне забезпечення та його реалізація в умовах ринкової економіки / С. Прилипка // Право України. – 2003. – № 2. – С. 45 – 48.

Прилипка С. Солідарні засади у соціальному забезпеченні / С. Прилипка // Право України. – 2003. – № 1. – С. 83 – 85.

Прокопенко В. Дві пенсії – право чи перспектива / В. Прокопенко // Право України. – 2001. – № 6. – С. 90 – 92.

Сивак С. Пенсійна реформа: принципи пенсійного забезпечення / С. Сивак // Вісн. Львів. ун-ту. – Сер. юрид. – 2000. – Вип. 35. – С. 341 – 345.

Шумило М. М. Поняття пенсії при кодифікації пенсійного законодавства / М. М. Шумило // Теоретичні та практичні проблеми реалізації прав людини у сфері праці і соціального забезпечення: тези доп. та наук. повідомл. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф., 8 – 9 жовт. 2010 р. – Х.: Кросроуд, 2010. – С. 502 – 506.

Тема 8. Пенсійне забезпечення державних службовців, народних депутатів та наукових працівників

Питання для обговорення

1. Порядок і умови призначення пенсій державним службовцям та службовим особам органів місцевого самоврядування.
2. Особливості пенсійного забезпечення прокурорсько-слідчих працівників.
3. Пенсійне забезпечення суддів.
4. Умови призначення пенсій народним депутатам України.
5. Підстави призначення пенсій науковим (науково-педагогічним) працівникам.
6. Пенсії за особливі заслуги перед Україною.

Завдання

32. Павленко, 1950 р. народж., та Маслов, 1946 р. народж., звернулися до управління Пенсійного фонду за призначенням пенсії за вислугу років.

Павленко працював 23 роки начальником слідчого відділу прокуратури Фрунзенського району м. Харкова, класний чин – молодший радник юстиції. Середньомісячний заробіток – 3500 грн.

Маслов працював 26 років заступником прокурора Дзержинського району м. Харкова, класний чин – радник юстиції. Середньомісячний заробіток – 5000 грн.

Чи мають Павленко й Маслов право на пенсію за вислугу років? Якщо так, то обчисліть її розмір.

33. Баглай працювала на посаді молодшого наукового співробітника вісім років вісім місяців, а потім – сім років на посаді державного службовця. 12 січня 2011 р. вона була звільнена через досягнення граничного віку перебування на державній службі. Її загальний трудовий стаж становить 28 років. Баг-

лай звернулася до органів Пенсійного фонду за призначенням пенсії державного службовця, однак їй відмовили, посилаючись на недостатній стаж державної служби.

Чи правильні дії співробітників Пенсійного фонду? Який порядок призначення пенсії державного службовця передбачений чинним законодавством?

34. Боровик, 1950 р. народж., 15 грудня 2010 р. звернувся до управління Пенсійного фонду України за призначенням пенсії відповідно до положень Закону України “Про державну службу”.

Його загальний страховий стаж становить 41 рік 2 місяці 22 дні, а стаж роботи на посаді державного службовця 20 років. Боровик був звільнений з посади державного службовця 17 вересня 2010 р. у віці 60 років.

Чи набув Боровик право на пенсію як державний службовець? З якого періоду буде призначено заявнику пенсію?

35. Калюжний досяг 60-річного віку. Він нагороджений значком “Ударник соціалістичного змагання”, медалями “До 100-річчя з дня народження В.І. Леніна”, “Захиснику Вітчизни”, орденами “Дружби народів”, “За доблесну шахтарську працю”. Тричі Калюжний обирався депутатом до сільської ради.

Чи має Калюжний право на пенсію за особливі заслуги перед Україною? У якому порядку призначається така пенсія?

36. Громадянка Грицина цікавиться, чи має вона право на пенсію за особливі заслуги перед Україною і в якому розмірі, якщо протягом п’яти скликань вона була депутатом Харківської міської ради. Грицинін виповнилося 62 роки, загальний трудовий стаж становить 28 років, середньомісячний заробіток 3000 грн, ніколи не була державним службовцем.

Дайте обґрунтовану відповідь.

Список літератури:

Баєв Б. Удосконалення законодавства про пенсійне забезпечення прокурорських працівників / Б. Баєв // Вісн. прокуратури. – 2001. – № 3. – С. 40 – 43.

Гончарова Г. Призначення пенсій за Законом “Про наукову і науково-технічну діяльність” / Г. Гончарова // Право України. – 2002. – № 9. – С. 86 – 88.

Ждан М. Д. Сутність доплат до пенсій за особливі заслуги перед державою / М. Д. Ждан // Зб. наук. пр. Харків. нац. педагог. ун-ту. – Сер. ПРАВО. – Вип. 4. – 2004. – С. 78 – 81.

Клемпарський М. М. Щодо пенсійного забезпечення працівників органів внутрішніх справ / М. М. Клемпарський // Актуальні проблеми управління персоналом ОВС України: матеріали наук.-практ. конф. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – С. 207 – 211.

Прилипка С. М. Проблеми вдосконалення правового регулювання пенсійного забезпечення наукових працівників / С. М. Прилипка // Пробл. законності. – Вип. 75. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2005. – С. 69 – 76.

Сільченко С. О. Деякі аспекти реалізації права на пенсійне забезпечення наукових (науково-педагогічних) працівників у судовій практиці / С. О. Сільченко // Пробл. законності. – 2001. – Вип. 113. – С. 92 – 100.

Скоробагатько А. В. Проблеми правового регулювання пенсійного забезпечення наукових (науково-педагогічних) працівників / А. В. Скоробагатько // Держава і право: зб. наук. пр. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2001. – Вип. 9. – С. 290 – 294.

Харченко І. Питання пенсійного забезпечення державних службовців / І. Харченко // Право України. – 2005. – № 3. – С. 106 – 108.

Шумило М. М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців: моногр. / М. М. Шумило. – К.: Ніка-Центр, 2010. – 272 с.

Тема 9. Пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб органів внутрішніх справ

Питання для обговорення

1. Умови пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ.
2. Категорії осіб, які мають право на пенсії нарівні з військовослужбовцями строкової служби та членами їх сімей.
3. Умови призначення та розміри пенсій за вислугу років, по інвалідності, в разі втрати годувальника.
4. Порядок обчислення, строки призначення та виплата пенсій.

Завдання

37. 55-річний Мухін, який 20,5 років служив прапорщиком у Збройних Силах України, 10 вересня 2011 р. звернувся за призначенням пенсії за вислугу років на підставі пункту “а” ст. 12. Закону України “Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ” до управління Пенсійного фонду України. При перевірці документів було встановлено, що Мухін вчинив корупційне діяння з використанням свого службового становища за місцем служби.

Чи може бути відмовлено Мухіну в призначенні пенсії за вислугу років за наявності доказів учинення діяння? Чи може він претендувати на пенсію на загальних підставах відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”? Дайте аргументовану відповідь.

38. Василенко після виходу на пенсію за вислугою років як військовослужбовець звернувся до райвійськкомату з вимогою включити до грошового забезпечення, з якого обчислюється розмір пенсій, премії, що були встановлені для відповідних посад військовослужбовців вже після його виходу на пенсію.

Визначте, які види грошового забезпечення слід врахо-

увати при призначенні та обчисленні розміру пенсії? Чи є законні підстави для включення до грошового забезпечення тих виплат, які військовослужбовці при проходженні служби не отримували і були звільнені зі служби до їх запровадження? Дайте аргументовану відповідь.

39. Махно брав участь у воєнних діях з 22 липня до 28 вересня 1968 р. на території Чехословаччини згідно з записами у трудовій книжці. У 2010 р. йому була призначена пенсія як учаснику війни на підставі довідки райвійськкомату про проходження служби з 25 липня до 29 жовтня 1968 р. у військовій частині, де він брав участь у забезпеченні дивізії зв'язком під час бойових дій на території Чехословаччини. У 2011 р. виплату пенсії йому було припинено, оскільки, як виявилось у ході перевірки, під час воєнних дій Махно був призваний на військові збори і з того часу вже не вважався військовослужбовцем.

Чи правомірні дії органів Пенсійного фонду?

Список літератури:

Логінов О. Механізм охорони та захисту права військовослужбовців на пенсійне забезпечення / О. Логінов, О. Полонська // Підприємництво, госп-во і право. – 2008. – № 7. – С. 79 – 82.

Клемпарський М. М. Щодо пенсійного забезпечення працівників органів внутрішніх справ / М. М. Клемпарський // Актуальні проблеми управління персоналом ОВС України: матеріали наук.-практ. конф. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – С. 207 – 211.

Клемпарський М. М. Напрямки удосконалення правового регулювання пенсійного забезпечення працівників органів внутрішніх справ / М. М. Клемпарський // Кодифікація трудового законодавства України: стан та перспективи: матеріали наук.-практ. конференції, м. Запоріжжя, 25 – 26 черв. 2004 р. – Х.: Нац. ун-т. внутр. справ, 2004. – С. 296 – 303.

Князькова Л. М. Пенсионное обеспечение работников ОВД как составная часть социальной защиты / Л. М. Князькова // Вісн. ун-ту внутр. справ. – 1999. – № 8. – С. 89 – 92.

Кучерук О. В. До питання розвитку законодавства про пенсії військовослужбовців за вислугу строків служби / О. В. Кучерук // Концепція розвитку законодавства України: матеріали наук.-практ. конф. – К., 1996. – С. 306 – 308.

Щербінін О. Удосконалення законодавства щодо соціального захисту військовослужбовців: сучасний стан та перспективи / О. Щербінін // Право військової сфери. – 2007. – № 1. – С. 19 – 21.

Т е м а 10. Пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

(для самостійного вивчення)

1. Підстави виникнення права на пенсію за Законом України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”.

2. Категорії осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС.

3. Види пенсій громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

4. Умови надання пенсій за віком особам, які працювали або проживали на територіях радіоактивного забруднення.

5. Пенсії військовослужбовцям, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

6. Пільги при призначенні та обчисленні пенсій за Законом України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”.

Завдання

40. Дронов з 14 лютого по 22 липня 1988 р. брав участь у роботах з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у зоні відчуження. У 1993 р. його визнано потерпілим внаслідок аварії на ЧАЕС і видано посвідчення потерпілого третьої категорії. Крім

того, Дронов має сім років і шість місяців стажу роботи розсільником на махорковому виробництві за Списком № 2. У 2010 р. він звернувся до районного відділення Пенсійного фонду за призначенням пенсії на пільгових умовах.

Які пільги у сфері пенсійного забезпечення передбачені для Дронова? На яку пенсію він матиме право?

41. Громадянин Лукашов, 1951 р. народж., є учасником ліквідації аварії на ЧАЕС, він працював у зоні відчуження з моменту аварії до 16 червня 1987 р. Його загальний трудовий стаж становить 29 років. У 2011 р. медико-соціальна експертна комісія визнала Лукашова інвалідом II групи внаслідок захворювання, пов'язаного із Чорнобильською катастрофою.

На які види пенсій має право Лукашов?

42. У 1986 р. Пироженко був відряджений до м. Чорнобиля для виконання робіт на Чорнобильській АЕС. Для оформлення пенсії ним до районного відділення Пенсійного фонду України було подано довідку, що підтверджує виконання ним роботи з ліквідації наслідків аварії. Проте працівники Пенсійного фонду України вимагали від Пироженка надання також копій табелів обліку робочого часу та відомостей про виплачену заробітну плату за цей час.

Чи правомірні вимоги працівників Пенсійного фонду України? Які документи для призначення пенсії подаються учасниками ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС?

Список літератури:

Деркач Т. В. Пенсійне забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи / Т. В. Деркач // Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: зб. матеріалів круглого столу. – Чернігів: Чернігів. обереги, 2007. – С. 165 – 168.

Пенсії чорнобильцям: особливості оформлення та обчислення // Все про бухгалтерський облік. – 2006. – 10 берез. – С. 14 – 36.

Холоша В. Відлуння Чорнобиля / В. Холоша // Праця і зарплата. – 2006. – № 16. – С. 6 – 7.

Шумна Л. П. Правове регулювання пенсійного забезпечення інвалідів-чорнобильців / Л. П. Шумна // Соц. захист. – 1999. – № 8. – С. 44 – 48.

Шумна Л. П. Дзвони Чорнобиля / Л. П. Шумна // Соц. захист. – 2000. – № 4. – С. 26 – 30.

Т е м а 11. Призначення пенсії. Порядок визначення заробітної плати для обчислення пенсії

Питання для обговорення

1. Порядок звернення особи за призначенням пенсії залежно від її виду.
2. Документи, необхідні для призначення пенсії.
3. Порядок визначення заробітної плати для обчислення пенсії.
4. Індексація пенсій.
5. Строки призначення пенсії.

Завдання

43. До управління Пенсійного фонду України в Харківській області звернувся Дацюк зі скаргою на дії посадових осіб, які відмовили йому в призначенні пенсії на пільгових умовах.

Він має 25 років стажу роботи на сільськогосподарському підприємстві, де працював на посаді тракториста-машиніста, але йому було відмовлено в призначенні пільгової пенсії через неправильно зроблений запис у трудовій книжці. Згодом до трудової книжки особи було внесено правильний запис, а до матеріалів пенсійної справи Дацюк також додав довідку з місця роботи та інші документи, що підтверджують трудову діяльність працівника в сільськогосподарській галузі.

На яких умовах призначаються пільгові пенсії? Які документи, окрім трудової книжки, підтверджують трудовий

стаж працівника? Чи законно було відмовлено Дацюку в призначенні пенсії на пільгових умовах?

44. У грудні 2007 р. Зубову було призначено пенсію, а з 1 січня 2011 р. зробили її перерахунок, за яким пенсія становила 950 грн. Проте згодом (через 5 місяців) її зменшили до 750 грн., посилаючись на те, що під час призначення пенсії було помилково враховано в заробітній платі дивіденди.

Чи правомірно було зменшено розмір пенсії при її перерахунку? Які види оплати праці та інших виплат враховуються при визначенні розміру пенсії?

45. Усенко, 1951 р. народж., поцікавився у фахівців Пенсійного фонду, чи включаються до заробітку для обчислення пенсії відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” виплати, які він отримував протягом одинадцяти місяців за цивільно-правовим договором перевезення вантажу, а саме меблів для покупців меблевого гіпермаркету.

Дайте відповідь з посиланням на відповідні нормативні акти.

46. Вишневецького було звільнено з роботи у зв’язку зі скороченням штату працівників. Оскільки трудовий стаж Вишневецького становить 37 років, він звернувся до відповідного відділення Пенсійного фонду із заявою про призначення пенсії. У Пенсійному фонді Вишневецькому відмовили у призначенні пенсії, мотивуючи це тим, що той не досяг пенсійного віку (Вишневецькому 59 років), і порадили звернутися до центру зайнятості за оформленням допомоги на випадок безробіття.

Чи має Вишневецький право на пенсію?

47. До районного управління Пенсійного фонду України в м. Харкові звернулись громадяни, яких цікавить відповідь на питання: у якому державному органі можна отримати довідку про заробітну плату для призначення пенсії: 1) якщо документи

згоріли в державному архіві під час пожежі; 2) якщо підприємство ліквідовано або змінило форму власності?

Дайте аргументовану відповідь.

48. Федотову була призначена військова пенсія, але через десять місяців він дізнався, що має право на пенсію як державний службовець. Після подання відповідних документів Федотову була призначена пенсія державного службовця.

Через три місяці Федотов з'ясував, що його пенсія державного службовця менша за розміром, ніж військова пенсія. Коли він повторно звернувся до органів Пенсійного фонду України з заявою про перехід на інший вид пенсії, йому було відмовлено.

Чи правомірне рішення було винесено співробітниками управління Пенсійного фонду? Чи передбачені в законодавстві обмеження щодо кількості переходів з одного виду пенсії на інший?

Список літератури:

Зайчук Б. О. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”: наук.-практ. комент. / Б. О. Зайчук, О. Зарудний, В. Т. Александров та ін. – К.: НВП “АВТ”, 2005.

Никитенко В. Порядок призначення пенсій у разі переходу з виду на вид / В. Никитенко // Вісн. Пенс. фонду. – 2004. – № 5. – С. 30 – 32.

Надточій Б. О. Пенсія в Україні: коментар до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” / Б. О. Надточій, Л. А. Демчик. – К.: Юрінком Інтер, 2006.

Охріменко О. Пенсія держслужбовцям: змінились умови призначення / О. Охріменко // Пенсійний кур’єр. – 2011. – № 51 (449). – С. 3.

Прилипка С.М. Право на пенсійне забезпечення та його реалізація в умовах ринкової економіки / С. М. Прилипка // Право України. – 2003. – № 2. – С. 45 – 48.

Тхай С. Умови та особливості призначення (перерахунку) пенсії у зв'язку із втратою годувальника / С. Тхай // Вісн. Пенс. фонду. – 2005. – № 7. – С. 30 – 32.

Шумна Л. П. Пенсії по інвалідності від загального захворювання: умови призначення і розміри / Л. П. Шумна // Актуальні проблеми держави та права: зб. наук. пр. – Вип. 9. – О.: Астропринт, 2000. – С. 166 – 171.

Т е м а 12. Перерахунок та виплата пенсії

Питання для обговорення

1. Загальні правила виплати пенсій.
2. Строки перерахунку та виплати пенсії.
3. Порядок виплати пенсії працюючим пенсіонерам.
4. Виплата пенсії за минулий час.
5. Отримання пенсії на підставі довіреності.
6. Виплата пенсії у разі виїзду особи за кордон.
7. Підстави для проведення відрахувань з пенсій.
8. Утримання надміру виплачених сум пенсій.
9. Припинення виплати пенсії.

Завдання

49. Інженеру Ломову у поточному році виповнюється 60 років (його трудовий стаж становить 37 років), проте він не має наміру припиняти роботу після досягнення пенсійного віку. Ломов вирішив заздалегідь проконсультуватися з фахівцями Пенсійного фонду з таких питань: 1) чи обов'язково йому оформлювати пенсію після досягнення пенсійного віку; 2) чи може він одночасно отримувати пенсію за віком та зарплату; 3) на який відсоток йому буде підвищений розмір пенсії за віком у разі відстрочки часу її призначення?

Дайте відповіді на запитання Ломова, посилаючись на положення чинного законодавства.

50. Прибиральниця школи Дьоміна вийшла на пенсію за віком у лютому 2009 р. Її середній заробіток при визначенні розміру пенсії склав 750 грн.

У березні 2010 р. Дьоміна знову була прийнята на роботу прибиральницею й пропрацювала 20 місяців, маючи середньомісячний заробіток 900 грн.

Коли Дьоміна одержить право на перерахунок пенсії і з якого заробітку буде здійснений перерахунок?

51. Савченко працював диригентом Дніпропетровського театру опери і балету. По досягненні 60-річного віку він продовжував диригувати оркестром. Савченко звернувся із заявою про призначення пенсії до управління Пенсійного фонду України лише тоді, коли йому виповнилося 62 роки.

З якого моменту Савченку буде призначено пенсію за віком? Чи може він претендувати на пенсію за віком на пільгових умовах, якщо 32 роки пропрацював диригентом (загальний трудовий стаж – 40 років)?

52. Воронова перебувала на утриманні померлого чоловіка, хоча має власну пенсію. У 2009 р. її чоловік поїхав до Москви та зник безвісти, а у 2011 р. поштою надійшло свідоцтво про його смерть. Пенсію чоловіка з 2009 р. Воронова не отримувала. Коли вона звернулася за пенсією до управління Пенсійного фонду, у виплаті пенсії було відмовлено.

Чому Вороновій відмовили у виплаті пенсії померлого чоловіка?

53. Після смерті внаслідок загального захворювання пенсіонера у нього залишився неповнолітній син Сергій. Як було з'ясовано, померлий недоотримав пенсію за місяць, у якому помер. Сергій надіслав письмове звернення співробітникам Пенсійного фонду, в якому цікавиться, чи отримає він пенсію у зв'язку з втратою годувальника, якщо не проживав разом з батьком на день його смерті і звернувся за виплатою пенсії померлого після сплину календарного року з дня відкриття спадщини?

Дайте розгорнуту відповідь на поставлене питання. Який документ підтверджує статус спадкоємця?

54. Сидоровій призначено пенсію по інвалідності як інваліду I групи. Вона непрацездатна, прикута до ліжка і за неї протягом останніх 12 місяців пенсію отримував її син на підставі довіреності. За попередній місяць Сидорова не отримала пенсії, адже організація, що її здійснює, відмовила сину Сидорової у виплаті пенсії, тому що строк довіреності сплинув, а пенсіонерка своєчасно не поновила заяву про виплату пенсії за довіреністю. Сидорова була паралізована, тому власноруч написати заяву про виплату пенсії за довіреністю вона не може.

Чи правомірна відмова у виплаті пенсії за довіреністю? У який спосіб може бути оформлена заява особи для отримання пенсії за довіреністю за умовами завдання?

55. У 20-річної Коваленко померла мати. Дівчина зареєстрована у Львові і пенсію у зв'язку з втратою годувальника їй приносять додому. Зараз Коваленко проживає у Харкові, де навчається на денному відділенні інституту, проте там не зареєстрована. До Львова приїхати вона не може за сімейними обставинами. Коваленко не отримувала пенсію протягом двох місяців. Вона цікавиться, чи можна оформити пенсію на накопичувальну картку в Ощадбанку, не приїжджаючи до Львова?

Дайте обґрунтовану відповідь.

С п и с о к л і т е р а т у р и :

Кравчук Т. В. Переплата пенсій, у тому числі у разі втрати годувальника та способи її усунення / Т. В. Кравчук // Актуальні проблеми держави і системи права України в умовах світової глобалізації: зб. наук. пр.: матеріали міжвузів. наук.-практ. конф. молодих вчених, м. Київ, 15 берез. 2007 р. – К.: Видавн. центр Нац. аграр. ун-ту, 2007. – С. 95 – 98.

Зайчук Б. О. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”: наук.-практ. комент. / Б. О. Зайчук, О. Зарудний, В. Т. Александров та ін. – К.: НВП “АВТ”, 2005.

Литвиненко В. М. Виплата пенсій особам, які перебувають на повному державному утриманні / В. М. Литвиненко //

Теоретичні та практичні проблеми трудового та пенсійного права: зб. матеріалів наук.-практ. семінару. – Чернігів: Чернігів. обереги”, 2007. – С. 62 – 67.

Надточій Б. О. Пенсія в Україні: коментар до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” / Б. О. Надточій, Л. А. Демчик. – К.: Юрінком Інтер, 2006.

Пудов А. Н. Вопросы перерасчета и корректировки страховой части трудовой пенсии / А. Н. Пудов // Юрид. консультант. – 2003. – № 4.

Тамразов О. Перерахунок пенсій / О. Тамрзов // Бізнес. Бухгалтерія. – 2004. – № 42. – С. 78 – 81.

Шумна Л. П. Додаткові виплати до пенсій за законодавством України / Л. П. Шумна // Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: зб. матеріалів круглого столу. – Чернігів: Чернігів. обереги, 2007. – С. 136 – 142.

Тема 13. Пенсійний фонд України. Накопичувальний пенсійний фонд

Питання для обговорення

1. Правовий статус Пенсійного фонду України.
2. Органи управління Пенсійного фонду.
3. Бюджет Пенсійного фонду.
4. Накопичувальний фонд як цільовий позабюджетний орган управління у системі пенсійного забезпечення.
5. Джерела формування коштів Накопичувального фонду та їх використання.
6. Пенсійні активи Накопичувального фонду.

Завдання

56. Директор ТОВ “Господар”, яке зареєстроване 10 червня, станом на 1 липня не поставив на облік товариство у ра-

йонному відділенні Пенсійного фонду. Відділення Пенсійного фонду звернулося до банку, який обслуговував вказане ТОВ, з вимогою стягнення з рахунку товариства 400 грн штрафу за несвоєчасну реєстрацію в районному відділенні Пенсійного фонду. Банк відмовився стягувати вказану суму з рахунку ТОВ “Господар”. Несвоєчасну реєстрацію директор пояснив тим, що ТОВ ще не розпочало своєї діяльності.

Проаналізуйте дії районного відділення Пенсійного фонду. Яка відповідальність передбачена за несвоєчасну реєстрацію суб’єкта підприємницької діяльності?

57. Данилов надіслав звернення до Полтавського обласного управління Пенсійного фонду України такого змісту: “Я – пенсіонер. Працюю на заводі, а у вільний від роботи час займаюсь підприємницькою діяльністю. Отримав два листи від співробітників управління Пенсійного фонду з вимогою сплати мною внесків з підприємницького доходу. На мою думку, я не повинен сплачувати внески, оскільки я – пенсіонер, крім того завод за мене сплачує 32 % до фонду, а також із мого заробітку вираховують 1 % до фонду. Чи законна вимога працівників Пенсійного фонду?”

Дайте роз’яснення Данилову, посилаючись на чинне законодавство.

58. Джмельова з 1985 р. працювала економістом на заводі. У 2005 р. погіршився стан здоров’я її чоловіка, якого було визнано інвалідом I групи з необхідністю постійного стороннього догляду. Ця обставина стала причиною звільнення з роботи Джмельової. З 2005 до 2011 р. вона доглядала за хворим чоловіком.

Чи матиме Джмельова право на пенсію за віком по досягненні пенсійного віку, якщо продовжуватиме доглядати за інвалідом?

59. Дружині Коломійця Ірині виповнилося 45 років, вона не працює, займається домашнім господарством у той час, як її чоловік працює головним технологом на заводі. Ірина зателе-

фонувала за номером гарячої лінії головного управління Пенсійного фонду України, щоб проконсультуватися у фахівців, чи може її чоловік самостійно за неї перераховувати внески до Накопичувального пенсійного фонду?

Дайте аргументовану відповідь.

Список літератури:

Бабич О. Накопичувальна система: плюси й мінуси / О. Бабич // Вісн. Пенс. фонду України. – 2008. – № 11. – С. 30 – 31.

Зайчук О. Правові засади діяльності Пенсійного фонду України / О. Зайчук // Право України. – 2004. – № 8. – С. 49 – 53.

Зайчук Б. О. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”: наук.-практ. комент. / Б. О. Зайчук, О. Зарудний, В. Т. Александров та ін. – К.: НВП “АВТ”, 2005.

Організація роботи в органах Пенсійного фонду України: курс лекцій [для студентів V курсу ф-ту підготовки кадрів для Пенсійного фонду України] / Д. М. Кравцов. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України”, 2011. – 86 с.

Надточій Б. О. Пенсія в Україні: коментар до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” / Б. О. Надточій, Л. А. Демчик. – К.: Юрінком Інтер, 2006.

Орловський О. Я. Проблемні питання запровадження накопичувальної системи пенсійного забезпечення / О. Я. Орловський // Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: тези доп. та наук. повідомл. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф., 7 – 8 жовт. 2011 р. – Х.: Кросроуд, 2011. – С. 458 – 462.

Остапенко Д. В. Про несплату внесків до Пенсійного фонду України / Д. В. Остапенко // Економіка України. – 1998. – № 11. – С. 47.

Прилипко С. М. Роль Пенсійного фонду України в соціальному забезпеченні населення / С. М. Прилипко // Пробл. законності. – Вип. 64. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2003. – С. 44 – 53.

Сивак С. М. Пенсійна реформа: принципи пенсійного забезпечення / С. М. Сивак // Вісн. Львів. держ. ун-ту. – Сер. юрид. – Вип. 35. – Л., 2000. – С. 341 – 346.

Хуторян Н. М. Другий етап пенсійної реформи в період незалежності України: проблемні питання / Н. М. Хуторян // Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: тези доп. та наук. повідомл. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф., 7 – 8 жовт. 2011 р. – Х.: Кросрод, 2011. – С. 432 – 438.

Тема 14. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Питання для обговорення

1. Відповідальність Пенсійного фонду України, його органів та посадових осіб за порушення у сфері пенсійного страхування.

2. Фінансові санкції, які можуть бути застосовані виконавчими органами Пенсійного фонду України до банків, організацій, що здійснюють виплату і доставку пенсій.

3. Порядок стягнення суми пені та фінансових санкцій за порушення порядку та строків обчислення, нарахування та сплати страхових внесків.

4. Види відповідальності посадових осіб суб'єктів солідарної та накопичувальної систем пенсійного страхування.

5. Гарантії прав та законних інтересів застрахованих осіб.

Завдання

60. Організація, що здійснює виплату і доставку пенсії, прострочила на п'ять днів доставку пенсії у віддалене село для Крамаренко, яка є інвалідом I групи і прикута до ліжка. На скаргу, надіслану до управління Пенсійного фонду України, пенсіонерка отримала письмову відповідь начальника юридичної

служби організації з доставки пенсій. У роз'ясненні йшлося, що пенсія була доставлена несвоєчасно через технічні причини: зламався автомобіль організації з доставки пенсій, а іншим транспортом неможливо дістатися до місця проживання Крамаренко, адже у селі, де мешкає пенсіонерка, прокладали газопровід, внаслідок чого умови транспортної доступності до села були тимчасово унеможливлені.

Дайте правову оцінку ситуації. У яких випадках організації, що здійснюють виплату і доставку пенсій, несуть відповідальність за неналежне виконання покладених на них функцій? У який спосіб пенсіонерці може бути доставлено пенсію за викладених у завданні умов?

61. Виконавчий орган Пенсійного фонду України наклав на банк штраф у розмірі 50 % своєчасно не перерахованих на рахунки пенсіонерів сум коштів Пенсійного фонду, а також пеню з розрахунку 1 % зазначених сум за кожний день прострочення їх перерахування.

Чи законні дії виконавчого органу Пенсійного фонду? Які фінансові санкції можуть застосовувати органи Пенсійного фонду України до банків? З якого моменту нараховується пеня за несвоєчасне перерахування банком коштів на рахунки пенсіонерів?

62. Після закінчення університету Галенко одразу поїхала працевлаштовуватися до Києва. Відділ кадрів за місцем роботи почав оформлювати їй страхове свідоцтво і тоді з'ясувалося, що цій особі (тобто Галенко) воно вже було видане. Співпадає все – паспортні дані, місце реєстрації. Регіоном видачі свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування вказаний 15 регіон – Полтавська область. Ні в Полтаві, ні у Полтавській області Галенко ніколи не була.

Куди має звернутися Галенко, щоб дізнатися, чи видавалося таке свідоцтво? Хто в даному випадку має понести відповідальність за оформлення страхового свідоцтва?

Список літератури:

Зайчук Б. О. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”: наук.-практ. комент. / Б. О. Зайчук, О. Зарудний, В. Т. Александров та ін. – К.: НВП “АВТ”, 2005.

Нікулова І. Судова практика розгляду окремих видів спорів за участю органів Пенсійного фонду України / І. Нікулова // Вісн. Пенс. фонду. – 2004. – № 6. – С. 19 – 22; № 8. – С. 14 – 15.

Остапенко Д. В. Про несплату внесків до Пенсійного фонду України / Д. В. Остапенко // Економіка України. – 1998. – № 11. – С. 47.

Саргон О. Відповідальність у сфері нового пенсійного законодавства / О. Саргон // Бізнес (Бухгалтерія). – 2003. – № 43. – С. 75 – 77.

Сивак С. М. Конституційні гарантії права на пенсійне забезпечення і пенсійна реформа / С. М. Сивак // Право України. – 1997. – № 12. – С. 70 – 75.

Сташків Б. І. Судовий захист конституційного права на соціальне забезпечення / Б. І. Сташків // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. – Вип. 13, 14. – О.: Юрид. літ., 2002. – С. 593 – 597.

Шумна Л. П. Судовий порядок оскарження рішень медико-соціальної експертної комісії (МСЕК) / Л. П. Шумна // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. – О.: Юрид. літ., 2002. – Вип. 13. – С. 600 – 603.

Тема 15. Пенсії за вислугу років

Питання для обговорення

1. Поняття пенсій за вислугу років та умови їх призначення.
2. Відмінності пенсії за віком від пенсії за вислугу років.
3. Пенсійне забезпечення за вислугу років окремих категорій працівників цивільної авіації та льотно-випробного складу.

4. Порядок призначення пенсії за вислугу років працівникам освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, спортсменам, а також артистам.

5. Пенсії за вислугу років працівників, які забезпечують безпеку руху на залізничному транспорті та метрополітені.

Завдання

63. Галкін протягом 30 років працював учителем фізики в загальноосвітній школі. У вересні 2010 р. йому було призначено пенсію за вислугу років. У січні 2011 р. він продовжив працювати лаборантом контрольно-аналітичної лабораторії Науково-дослідницького інституту. Органи Пенсійного фонду припинили йому виплачувати пенсію. Галкін звернувся з позовною заявою до суду.

Яке рішення повинен винести суд? За наявності якого спеціального стажу роботи особа може претендувати на пенсію за вислугу років як працівник освіти?

64. Ткаченко 23 роки пропрацювала дресирувальницею хижаків у Харківському цирку. Її загальний трудовий стаж склав 29,5 років. По досягненні 45-річного віку Ткаченко звернулася до управління Пенсійного фонду за консультацією, чи може вона претендувати на пенсію за вислугу років як творчий працівник, який більшу частину життя присвятив роботі з дикими звірами.

Яку відповідь мають надати Ткаченко співробітники Пенсійного фонду?

65. Капітан-наставник судна Чорноморського пароплавства Сомов 31 грудня 2011 р. звернувся до відділення Пенсійного фонду для призначення йому пенсії за вислугу років. Сомов народився у січні 1943 р. 30 червня 1966 р. закінчив вище мореплавне училище. Після закінчення училища працював чотири роки кочегаром на суднах річкового флоту (з 01 серпня 1966 р. до 01 серпня 1970 р.), потім 5 років – старшим помічником капітана на риболовецькому судні (з 02 серпня 1970 р. до

02 серпня 1975 р.); капітаном теплоходу (до 5 січня 1978 р.), а решту часу – диспетчером порту.

Обчисліть загальний стаж і вислугу років Сомова.

66. Тихонов досяг 55-річного віку і звернувся до управління Пенсійного фонду з документами для призначення пенсії за вислугу років. Загальний трудовий стаж особи становить 32 роки, з них протягом 12 років Тихонов працював лісорубом на заготівлі лісу, наступні 16 років – бортпровідником, останні чотири роки Тихонов працював перекладачем у Міжнародному аеропорту “Бориспіль”.

Чи має Тихонов право на пенсію за вислугу років?

Список літератури:

Андріїв В. М. Деякі аспекти юридичної природи пільгових пенсій та пенсій за вислугу років / В. М. Андріїв // Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: зб. матеріалів круглого столу. – Чернігів: Обереги, 2006. – С. 152 – 156.

Жернаков В. В. Диференціація пенсійного забезпечення та перспективи законодавчого регулювання соціальної політики в Україні / В. В. Жернаков // Вісн. Акад. праці і соціальних відносин ФПУ: наук.-практ. зб. – К.: Курс, 2006. – № 4 (37). – С. 20 – 27.

Ждан М. Д. Недоліки законодавства про пенсійне забезпечення за вислугу років громадян України / М. Д. Ждан // Зб. наук. пр. Харк. нац. педагог. ун-ту. – Сер. ПРАВО. – Вип. 6. – 2006. – С. 102 – 109.

Князькова Л. М. Пенсії за вислугу років працівникам ОВС: перспективи розвитку / Л. М. Князькова // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: зб. наук. ст. – Донецьк, 1999. – № 1. – С.180-184.

Колесник-Омельченко Т. В. Роль трудового стажу для призначення пенсії за вислугу років / Т. В. Колесник-Омельченко // Право і безпека. – 2005. – № 3. – С. 120 – 123.

Скоробагатько А. В. Деякі аспекти правового регулювання призначення пенсій за вислугу років та за віком на пільгових умовах / А. В. Скоробагатько // Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: тези доп. та наук. повідомл. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф., 7 – 8 жовт. 2011 р. – Х.: Кросроуд, 2011. – С. 470 – 473.

Т е м а 16. Пенсії за віком на пільгових умовах

(для самостійного вивчення)

1. Дослідіть поняття “пенсія за віком на пільгових умовах”.
2. Підстави призначення пенсії за віком на пільгових умовах.

3. Особливості пенсійного забезпечення працівників, зайнятих на підземних і відкритих гірничих роботах по видобутку вугілля, сланцю, руди та інших корисних копалин, на будівництві шахт і рудників та в металургії за списком робіт і професій, затверджуваним Кабінетом Міністрів України.

4. Специфіка пенсійного забезпечення осіб, хворих на гіпофізарний нанізм (ліліпути), та диспропорційних карликів.

5. Порядок призначення дострокової пенсії за віком інвалідам по зору I групи – сліпим та інвалідам з дитинства I групи.

6. Особливості призначення пенсії за віком багатодітним матерям і матерям інвалідів з дитинства.

Завдання

67. У червні 2011 р. Калініченко звернувся з позовною завою до суду на неправмірні дії співробітників управління Пенсійного фонду, які відмовили йому у призначення пенсії за віком на пільгових умовах. Відмова була мотивована відсутністю у Калініченка необхідного стажу роботи зі шкідливими умовами праці. У заяві позивач зазначив, що з 12 листопада 1984 р. до 13 вересня 1995 р. він працював пресувальником виробів з пластмас на заводі “Екватор” у складі бригади. Виконання цієї

роботи віднесено до робіт із шкідливими і важкими умовами праці.

Яке рішення повинен винести суд?

68. Зотовій виповнилося 50 років, її загальний трудовий стаж становить 30 років. З них сім років вона працювала продавцем у торговій палатці свого чоловіка, 19 років – свинаркою-оператором у колгоспі “Іскра”, а останні чотири роки – оператором цеху приготування кормів. За станом здоров’я Зотова не може продовжувати свою трудову діяльність. Вона звернулася до управління пенсійного фонду за консультацією, чи має вона право на пенсію за віком на пільгових умовах.

Надайте аргументовану відповідь.

69. Бойко з 1 вересня 1975 р. до 30 червня 1978 р. навчався в ПТУ, яке готувало робітників для підземних робіт. У 1977-1978 рр. по два місяці (протягом липня і серпня) він проходить виробничу практику на підземних роботах. З 1 лютого 1979 р. до 31 січня 1999 р. він працював на шахті прохідником. З того часу до грудня 1999 р. він не працював. З 1 січня 2000 р. до 31 грудня 2011 р. Бойко займався підприємницькою діяльністю та сплачував страхові внески до Пенсійного фонду України.

Обчисліть загальний і спеціальний страховий стаж Бойка. Чи може особа претендувати по досягненні пенсійного віку на пенсію за віком на пільгових умовах?

70. Внаслідок нещасного випадку 52-річний працівник сталеварного цеху Гаврилов втратив зір. Факт втрати зору підтверджується такими документами: висновком обласної консультативної клініки Тернопільської університетської лікарні від 4 серпня 2011 р., направленням на огляд до МСЕК, випискою з акта освідування від 10 серпня 2011 р. про встановлення I групи інвалідності, медичною карткою амбулаторного хворого, випискою з історії хвороби. Страховий стаж Гаврилова на момент призначення інвалідності становив 14 років 6 місяців.

Які критерії встановлення I групи інвалідності? Які причини інвалідності вам відомі? Чи може Гаврилов розраховувати на дострокове призначення пенсії за віком?

Список літератури:

Андріїв В. М. Деякі аспекти юридичної природи пільгових пенсій та пенсій за вислугу років / В. М. Андріїв // Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах: зб. матеріалів “круглого столу”. – Чернігів: Чернігів. обереги, 2006. – С. 152 – 156.

Білик І. Право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах у системі загальнообов’язкового державного пенсійного страхування / І. Білик // Право України. – 2005. – № 8. – С. 93 – 95.

Дідковська Т. О. Диференціація пенсійного забезпечення стосовно працівників, що працюють на роботах із шкідливими та важкими умовами праці / Т. О. Дідковська // Вісн. Харк. нац. ун-ту внутр. справ. – Х., 2008. – Вип. 40. – С. 322 – 326.

Жернаков В. В. Диференціація пенсійного забезпечення та перспективи законодавчого регулювання соціальної політики в Україні / В. В. Жернаков // Вісн. Акад. праці і соц. відносин ФПУ. – К.: Курс, 2006. – № 4 (37). – С. 20 – 27.

Кульчицька О. І. До питання підтвердження спеціального стажу роботи, що дає право на пенсію за віком на пільгових умовах / О. І. Кульчицька // Актуальні проблеми юридичної науки: зб. тез Міжнар. наук. конф. “Шості осінні юридичні читання” (26 – 27 жовт. 2007 р., м. Хмельницький). – Хмельницький, 2007. – С. 323 – 325.

Скоробагатько А. В. Деякі аспекти правового регулювання призначення пенсій за вислугу років та за віком на пільгових умовах / А. В. Скоробагатько // Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: тези доп. та наук. повідомл. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф., 7 – 8 жовт. 2011 р. – Х.: Кросроуд, 2011. – С. 470 – 473.

Тема 17. Недержавне пенсійне забезпечення

Питання для обговорення

1. Принципи недержавного пенсійного забезпечення.
2. Поняття та види недержавних пенсійних фондів. Порядок створення недержавних пенсійних фондів.
3. Особливості створення та функціонування корпоративних і професійних пенсійних фондів.
4. Персоніфікований облік учасників недержавних пенсійних фондів.
5. Пенсійний внесок до недержавного пенсійного фонду.
6. Характеристика пенсійного контракту.
7. Види пенсійних виплат, що здійснюються недержавними пенсійними фондами. Порядок укладення та оплати договору страхування довічної пенсії за рахунок пенсійних коштів учасника фонду.
8. Пенсія на визначений строк. Пенсійна виплата, що здійснюється одноразово.

Завдання

71. Кірічішин, 1963 р. народж., звернувся до роботодавця, в якого працює на умовах трудового договору, із заявою про переведення в Недержавний пенсійний фонд “Розвиток” додаткових страхових внесків на пенсійне страхування довічної пенсії за рахунок коштів учасника фонду.

Який порядок перерахунку коштів із метою страхування довічної пенсії за рахунок пенсійних коштів учасника фонду встановлений законодавством?

72. Руденко має намір інвестувати частину своїх коштів через Недержавний пенсійний фонд “Хрещатик”. Він звернувся до фахівців Пенсійного фонду з питанням, ким регулюється і контролюється діяльність недержавних пенсійних фондів (НПФ).

Надайте Руденку роз’яснення з посиланням на чинне законодавство. Чи отримують ці фонди прибуток від своєї дія-

льності? Як вкладник може розпорядитися накопиченими в НПФ пенсійними коштами?

73. Роботодавець, за домовленістю з Майбородою, сплачував за останнього внески до НПФ “Соціальний стандарт”. Підприємство, де працював Майборода, було ліквідовано. Його цікавить, чи можна розраховувати на отримання коштів, перерахованих роботодавцем на індивідуальний пенсійний рахунок, по досягненні пенсійного віку? Майборода також не знає, чи може він надалі залишатися учасником НПФ і сплачувати внески на свою користь.

Дайте аргументовану відповідь, посилаючись на чинне законодавство. Хто може стати вкладником НПФ? Як часто потрібно робити внески до НПФ? Чи є обмеження щодо розміру пенсійних внесків? Чи впливає громадянство на можливість участі в НПФ?

74. 10 вересня 2011 р. Шелест виповнилось 45 років. Її загальний трудовий стаж складає 27,5 років. З них перші два роки вона навчалась у ПТУ – освоювала професію оператора технологічної установки нафтопереробного заводу. Вісім з половиною років вона працювала оператором технологічної установки Надвірнянського нафтопереробного заводу (робота передбачена Списком № 1). У зв’язку з погіршенням стану здоров’я Шелест звільнилась з роботи в січні 2000 р. і вступила на курси водіїв тролейбусів, де провчилась шість місяців. Після цього вона була прийнята на роботу водієм тролейбуса, і на цій посаді пропрацювала до січня 2010 р. У січні 2010 р. була звільнена за скороченням штату.

У чому полягає сутність пільгового пенсійного забезпечення у зв’язку з умовами праці? Які періоди зараховуються до спеціального стажу, що дає право на пенсію на пільгових умовах? Чи має право Шелест на пенсію у зв’язку з особливими умовами праці?

75. Рубан вийшов на пенсію в червні 2007 р. Пенсія йому була обчислена з середнього заробітку за останні 24 місяці за основним місцем роботи. У 2006 р. він крім основної роботи працював за сумісництвом у ТОВ “Вікінг”. До того ж у березні 2006 р. йому були виплачені дивіденди по акціях Публічного акціонерного товариства “Укртелеком”, а в січні – березні 2007 р. Рубан перебував у відрядженні в Італії і отримував добові. У цей же період Рубан сплачував аліменти на двох дітей.

Які з названих сум повинні враховуватись при обчисленні середнього заробітку для призначення пенсії?

76. Ткач народила і виховала до восьмирічного віку чотирьох дітей, п’яту дитину від першого шлюбу чоловіка удочерила у віці шести років, що підтверджується рішенням суду. До цього часу вона повний робочий день працювала обробницею волокна на лляному виробництві за Списком № 2 протягом 10 років. Ткач звернулася до співробітників Пенсійного фонду з такими питаннями: 1) на яку пенсію вона має право; 2) чи має вона право сплачувати внески до НПФ “Причетність”, нещодавно створеного у них у місті, з оплати, яку вона отримує за роботу кухаркою за договором про надання послуг у родині Татаренків?

Надайте консультацію.

77. Хмара, 23-річний студент Національного фармацевтичного університету, навчався на IV курсі денного відділення. Відпочиваючи в Карпатах, у період канікул, він зламав ногу і потрапив до лікарні. По завершенні лікування юнак був визнаний інвалідом III групи на підставі висновку медико-соціальної експертної комісії.

Які умови призначення пенсії по інвалідності встановлені для студентів? Чи має Хмара право на пенсію по інвалідності?

Список літератури:

Бахмач А. Недержавні пенсійні фонди: статистика, перспективи / А. Бахмач // Вісн. Пенс. фонду України. – 2008. – № 9. – С. 14 – 15.

Губіна І. Недержавне пенсійне забезпечення (Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”) / І. Губіна // Бізнес. Бухгалтерія. – 2004. – № 32. – С. 79 – 82.

Єщенко А. Недержавне пенсійне забезпечення / А. Єщенко // Юрист України. – 2004. – № 1 (3). – С. 47 – 51.

Клемпарський М. М. Щодо проблем недержавного пенсійного забезпечення / М. М. Клемпарський // Право і безпека. – Харків, 2002. – № 2. – С. 63 – 66.

Клемпарський М. М. Щодо створення недержавних пенсійних фондів / М. М. Клемпарський // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – Вип. 16. – Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2001. – С. 336 – 340.

Костіна К. О. Недержавне пенсійне забезпечення: сьогодення та перспективи / К. О. Костіна // Теоретичні та практичні проблеми трудового та пенсійного права: зб. матеріалів наук.-практ. семінару. – Чернігів: Чернігів. обереги, 2007. – С. 71 – 75.

Новікова І. Проблеми та напрями розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні / І. Новікова // Наук. зб. Прикарпат. нац. ун-ту. – 2007. – Вип. 3. – Т. 2. – С. 444 – 447.

Поліщук В. О. Правові принципи недержавного пенсійного забезпечення / В. О. Поліщук // Актуальні пробл. держави і права. – Вип. 18. – О.: Юрид. літ., 2003. – С. 741 – 745.

Прилипко С. М. Недержавне пенсійне забезпечення у системі соціального захисту в Україні / С. М. Прилипко // Пробл. законності. – Вип. 43. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2000. – С. 63 – 66.

Свердел М. О. Вплив недержавних пенсійних фондів на соціально-економічну систему / М. О. Свердел // Фінанси України. – 2005. – № 8. – С. 50 – 53.

Сивак С. Організаційно-правові основи недержавної пенсійного забезпечення / С. Сивак // Право України. – 1999. – № 1. – С. 119 – 121.

Сивак С. М. Професійні недержавні пенсійні системи / С. М. Сивак // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали VIII регіональної наук.-практ. конф. – Л., 2002. – С. 235 – 237.

Силин А. Негосударственные и дополнительные (частные) формы пенсионного обеспечения за рубежом / А. Силин // Труд за рубежом. – 1994. – № 3. – С. 70 – 92.

Стичинський Б. Щодо галузевої належності інституту недержавного пенсійного забезпечення / Б. Стичинський // Право України. – 2003. – № 8. – С. 93 – 97.

5. ПОТОЧНИЙ (МОДУЛЬНИЙ) КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Опис предмета курсу

Курс	Напряом, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу (структура залікового кредиту)
Кількість кредитів ECTS: 2,5	6.0304 “Право”	Обов’язкова:
Модулів: 3	“Бакалавр”	Модуль I Лекції: 38 Практичні заняття: 28
Змістових модулів: 3		Модуль II Індивідуальна робота: 10
Загальна кількість годин: 90		Модуль III Самостійна робота: 14
Тижневих годин: 4		Види контролю: поточний модульний контроль; іспит

Організація поточного модульного контролю

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни “Пенсійне забезпечення” здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК). Загальним об’єктом

оцінювання знань студентів є відповідні частини навчальної програми, засвоєння яких перевіряється під час ПМК.

Завданням ПМК є перевірка оволодіння та розуміння навчального матеріалу відповідного модуля, здатності осмислити зміст теми чи розділу навчальної програми, умінь застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.

Об'єктами ПМК знань студентів з пенсійного забезпечення є:

- успішність на практичних заняттях;
- виконання модульних контрольних завдань.

Оцінювання результатів ПМК здійснюється викладачем наприкінці кожного змістового модуля.

Критеріями оцінювання є:

- успішність на практичних заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу), рівень знань за результатом практичних занять, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань – від 0 до 3-х балів;
- оцінка за модульну контрольну роботу – від 0 до 4-х балів.

Виконання модульних контрольних завдань може проводитися у формі тестування.

Тести, питання та завдання, порядок і час їх складання, критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома студентів на початку навчального року, що передує їх проведеною.

Підсумковий бал за результатами ПМК виставляється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Загальна кількість балів за ПМК при вивченні навчальної дисципліни “Пенсійне забезпечення” складає 40 балів. Результати ПМК знань вносяться до відомості обліку поточної успішності та є основою для визначення загальної успішності студента і враховуються при визначенні балів при підсумковому контролі знань (ПКЗ).

У разі невиконання модульних контрольних робіт з об'єктивних причин студенти мають право за дозволом деканату виконати контрольну роботу до наступного ПМК. Час та порядок складання визначається деканатом разом з кафедрою.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота – основний вид позааудиторної роботи студента навчального характеру. Вона спрямована на вивчення навчального матеріалу курсу.

Студент повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти, судову практику до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи є:

- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- складання конспектів тем, що виносяться для самостійного вивчення.

7. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

Відповідно до “Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців” індивідуальна робота студентів з навчальної дисципліни “Пенсійне забезпечення” включає:

– реферат загальним обсягом 12-15 рукописних сторінок. Наприкінці роботи – список використаної літератури та нормативно-правових актів. Подається викладачу, який веде практичні заняття. захист відбувається відповідно до вимог, які висуває викладач;

– узагальнення судової практики розгляду пенсійних справ;

– складання макетів пенсійних справ.

На початку навчального року студент за погодженням з кафедрою обирає вид і тему індивідуальної роботи. Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює керівник, який закріплюється кафедрою за академічною групою.

8. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”

1. Поняття пенсійного забезпечення та його місце в системі соціального забезпечення в Україні.
2. Система пенсійного забезпечення в Україні.
3. Міжнародний досвід пенсійного забезпечення та характеристика пенсійних систем.
4. Організаційно-правові засади здійснення конституційного права на пенсійне забезпечення.
5. Основні напрямки пенсійної реформи в Україні
6. Поняття пенсії та її відмінності від інших соціальних виплат.
7. Поняття та загальна характеристика принципів пенсійного забезпечення.
8. Співвідношення принципів пенсійного забезпечення з загальноправовими та міжгалузевими принципами.
9. Зміст принципів пенсійного забезпечення.
10. Солідарність та субсидування як засади пенсійного забезпечення.
11. Поняття та види джерел права пенсійного забезпечення.
12. Конституція України – основа реалізації права пенсійного забезпечення.
13. Міжнародно-правове регулювання відносин у пенсійному забезпеченні.
14. Значення локальних нормативних актів у пенсійному забезпеченні.
15. Види та правовий статус суб’єктів пенсійного забезпечення.
16. Державні та недержавні органи пенсійного забезпечення.
17. Пенсійний фонд: цілі, завдання та повноваження.
18. Громадяни як суб’єкти пенсійного забезпечення.
19. Поняття та види пенсійних правовідносин.
20. Підстави виникнення, зміни та припинення пенсійних правовідносин.

21. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування і його місце в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

22. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

23. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

24. Система недержавного пенсійного забезпечення.

25. Суб'єкти системи пенсійного забезпечення в Україні.

26. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного соціального страхування.

27. Особи, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню.

28. Добровільна участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

29. Права та обов'язки страхувальників.

30. Накопичувальне обов'язкове пенсійне страхування. Види пенсійних виплат з коштів накопичувального фонду.

31. Порядок укладення та оплати договору страхування довічної пенсії.

32. Умови та порядок отримання одноразової виплати.

33. Види довічних пенсій.

34. Поняття та значення страхового стажу.

35. Поняття пенсії за віком та її відмінності від пенсії за вислугу років.

36. Обчислення розміру пенсії за віком та умови призначення. Мінімальний розмір пенсії за віком.

37. Підвищення розміру пенсії за віком у разі відстрочки часу її призначення.

38. Поняття, умови призначення та розмір пенсії по інвалідності.

39. Поняття та порядок встановлення інвалідності.

40. Поняття, умови призначення та розмір пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

41. Поняття, умови призначення та розмір пенсії за вислугу років.

42. Пенсійне забезпечення військовослужбовців.

43. Пенсійне забезпечення суддів.
44. Порядок проведення медико-соціальної експертизи.
45. Обчислення пенсій. Строки призначення пенсій.
46. Виплата пенсій.
47. Порядок і умови призначення пенсій державним службовцям.
48. Пенсійне забезпечення прокурорів і слідчих.
49. Пенсійне забезпечення наукових працівників.
50. Пенсії за особливі заслуги перед Україною.
51. Індexсація та перерахунок пенсій.
52. Пенсійне забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
53. Умови надання пенсій за віком особам, які працювали або проживали на територіях радіоактивного забруднення.
54. Пенсії військовослужбовцям, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.
55. Порядок звернення за призначенням (перерахунком) пенсії.
56. Порядок визначення заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії.
57. Припинення та поновлення виплати пенсії.
58. Відрахування з пенсій. Виплата пенсії у разі виїзду за кордон. Виплата недоотриманої пенсії у зв'язку зі смертю пенсіонера.
59. Органи управління Пенсійного фонду.
60. Джерела формування коштів Пенсійного фонду та їх використання.
61. Джерела формування коштів Накопичувального фонду та їх використання.
62. Пенсійні активи Накопичувального фонду.
63. Вимоги до основних напрямів інвестиційної політики та нормативів інвестування коштів Накопичувального фонду.
64. Порядок оскарження дій страхувальників, виконавчих органів Пенсійного фонду.
65. Гарантії прав і законних інтересів застрахованих осіб.
66. Система недержавного пенсійного забезпечення.

67. Недержавні пенсійні фонди та їх види.
68. Особливості створення та функціонування корпоративних і професійних пенсійних фондів.
69. Види пенсійних виплат.
70. Умови та строки здійснення пенсійних виплат недержавними пенсійними фондами.
71. Порядок укладення та оплати договору страхування довічної пенсії за рахунок пенсійних коштів учасника фонду.
72. Пенсія на визначений строк. Пенсійна виплата, що здійснюється одноразово.
73. Відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
74. Пенсійний контракт і пенсійна схема.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”

Підсумкове оцінювання знань студентів з пенсійного забезпечення здійснюється на основі результатів ПМК, індивідуальної роботи студентів та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за 100-бальною шкалою. Результати ПМК та індивідуальної роботи студентів оцінюються в діапазоні від 0 до 50 балів; завдання, що виносяться на ПКЗ, – від 0 до 50 балів.

Підсумковий контроль знань студентів з пенсійного забезпечення проводиться у формі іспиту з вузлових питань, що потребують творчої відповіді та уміння використовувати отримані знання.

Конкретний перелік питань та завдань, що охоплюють весь зміст навчальної дисципліни, визначається кафедрою і доводиться до студентів на початку навчального року. До екзаменаційного білета включаються, як правило, три питання.

До відомості обліку підсумкової успішності вносяться сумарні результати ПМК, індивідуальної роботи студентів та ПКЗ у балах.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється до залікової книжки відповідно до шкали, як показано нижче.

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в Нац. ун-ті “ЮАУ”
1	2	3	4
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100

Закінчення таблиці

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
В	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80-89
С	Добре – в цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75-79
Д	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70-74
Е	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	35-59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		1-34

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	3
2. Програма навчальної дисципліни “Пенсійне забезпечення”.....	5
3. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи	13
4. Завдання до практичних занять та самостійної роботи.....	15
5. Поточний (модульний) контроль знань студентів..	67
6. Самостійна робота.....	69
7. Індивідуальна робота студентів.....	69
8. Програмні питання з навчальної дисципліни “Пенсійне забезпечення”.....	70
9. Критерії оцінки успішності студентів з навчальної дисципліни “Пенсійне забезпечення”.....	74

Навчальне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”

(відповідно до вимог ECTS)

для студентів IV курсу факультету
підготовки кадрів для Пенсійного фонду України

У к л а д а ч і: ЖЕРНАКОВ Володимир Володимирович,
ВСТУХОВА Ірина Анатоліївна,
МОВЧАН Анастасія Олегівна,
ШВЕЦЬ Наталія Миколаївна

Відповідальний за випуск *В.В. Жернаков*

Редактор *О.І. Борисенко*
Комп'ютерна верстка *А.В. Старжинської*

Поза планом

Підп. до друку 10.01.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 4,8. Облік.-вид. арк. 2,83. Вид. № 80.
Тираж 100 прим. Зам. № 4368. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.